

ΝΕΑ ΖΩΗ

ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ (Β' Κορ. γ' 6)

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ — ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Γ. Κ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗΣ

Πτυχ. ἱερέως ἐν ΒΑΜΩ Κρήτης

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ — ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΝ

εἰς Βάμην

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΙΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

*Ἐξ ἐκείνων ὅσοι ἔτυχε νὰ ἀναγνώσουν τὴν εἶδησιν περὶ ἰδρύσεως σωματείου σκοποῦντος τὴν διάδοσιν καὶ επικράτησιν τῶν κοινωνικῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἰδιαιτέρως ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν οικονομικὴν ὁργάνωσιν τῆς κοινωνίας, θὰ ὑπῆρξαν ἴσως τινὲς οἱ ὁποῖοι θὰ θὰ παρεξενεύθησαν ἐπὶ τοῦτω καὶ θὰ εἶπον καθ' ἑαυτοὺς: «Τι οὐδέστιν ἔχει ὁ Χριστιανισμὸς μετὰ τὴν οικονομικὴν ὁργάνωσιν τῆς κοινωνίας;» Τῆς αὐτῆς δὲ γνώμης θὰ εἶνε ἀναμφιβόλως καὶ πάντες ἐκεῖνοι ὅσοι φρενοῦν, διὸ μεταξὺ χριστιανισμοῦ καὶ πνευματικῶν ἐν γένει ἀξίωδων ἀφ' ἑνὸς καὶ οικονομικῶν πραγμάτων ἀφ' ἑτέρου ὑπάρχει μέγα χάσμα καὶ διακηρύττουσιν, διὸ τὰ αἴτια τῆς παρούσης τρομερᾶς κρίσεως εἶνε καθαρῶς καὶ μόνον ὑλικὰ, οικονομικὰ.

*Ἀλλὰ τὴν γνώμην ταύτην δὲν συμφερίζονται ὄχι μόνον οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἠθικῶν ἐπισημῶν, ἀλλ' ἂν μὴ ἀπαιώμεθα καὶ διαπονεῖς οικονομολόγοι καὶ κοινωνιολόγοι τῆς περιωπῆς τοῦ Sombart, τοῦ Spann, τοῦ Gide, τοῦ Thomas, τοῦ Tawney κ. ἄ. *Ἐν γένει ἀναζητιοῦνται σήμερον νῆαι δυνάμεις ζωοποιοὶ διὰ τὴν κοινωνίαν, αἵτινες δὲν εὐρίσκονται ἐν τῇ οἰκονομίᾳ, διότι καὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον γίνεσθαι συνειδητὴ ἡ ἀλήθεια, διὸ ἡ οικονομικὴ λειτουργία δὲν καλύπτει τὴν ὅλην λειτουργίαν τῆς ζωῆς, ἣτις διέπτεται καὶ ὑπὸ ἄλλων τινῶν νόμων καὶ ἔχει καὶ ἄλλας τινὰς ἀνάγκας. Τὸ νὰ ὑποσηρῶζῃ δέ τις, διὸ τὰ αἴτια τῆς σημερινῆς κρίσεως

εἶνε μόνον καὶ μόνον οικονομικὰ, δηλ. ὕλικὰ, εἶνε ἐξ ἴσου ἀβάσιμον ὅσον καὶ τὸ νὰ ἐπιμένῃ τις διὰ ταῦτα εἶνε μόνον φύσεως ἠθικῆς. Ὅπως ὁ ἄνθρωπος, οὕτω καὶ ἡ ἐξ ἀνθρώπων συγκροτουμένη κοινωνία ἔχει διαιτην ὄψιν, πνευματικὴν καὶ ὕλικήν, ἀνάγκας πνευματικὰς καὶ οικονομικὰς ἀλληλεπιδέουσας ὅπως ἀκριβῶς ἀλληλένδετος εἶνε ἡ πνευματικὴ μετὰ τῆς ὕλικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦτο ἀποτελεῖ πραγματικότητα, τὴν ὅποιαν μόνον ὁ δρωμένος εἶνε ἐν ἐπιγνώσει, εἴτε ἀνεπιγνώσιως ἐξ ὕλιστικῶν προϋποθέσεων θὰ ἠδύνατο νὰ ἀρνηθῇ. Ἡ δὲ ἐκ μέρους πολλῶν πνευματικῶν καὶ πολιτικῶν τῆς κοινωνίας ἡγετῶν ἀρνησις δυστυχῶς τῆς πραγματικότητος ταύτης εἶνε θεμελιωδιστάτη αἰτία τῆς παρούσης κρίσεως. Μὲ τὸ νὰ ἀρνηται ὁμοῦς τις (οἰοσδήποτε καὶ ἂν εἶνε) τὴν πραγματικότητα, δὲν παύει αὖτις νὰ εἶνε πραγματικότης.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὁ ἀποχωρισμὸς τῆς πνευματικῆς ἀπὸ τῆς οικονομικῆς φύσεως τῆς κοινωνίας εἶνε ἀδιανόητος καὶ ἐφ' ὅσον ὁ Χριστιανισμὸς ἀποτελεῖ σύνολον πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀξιῶν (ἀξιῶν ἀνεφίκτου ὕψους κατὰ τὴν πίστιν ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων), βεβαίως ὑπάρχει ἕδαφος συνεννοήσεως μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς οικονομίας. Ἄρα ὀρθὸν καὶ πρέπον εἶνε νὰ ἀκουσθῇ καὶ ἡ φωνὴ τῆς θρησκείας ταύτης ἐπὶ τῆς παρούσης οικονομικῆς κρίσεως, ἐπὶ τῆς ὅποιας ἰσοσυνταί διεξάγονται συζητήσεις καὶ ἰσοσυνταί καταβάλλονται προσπάθειαι πρὸς ἔξοδον ἐξ αὐτῆς. Εἶνε δὲ παρήγορον τὸ φαινόμενον, διὰ παραλλήλως πρὸς τὴν ὀσημέραι καθισταμένην αἰσθητὴν ἀνάγκην τῆς διαφωτίσεως τῶν οικονομικῶν ζητημάτων διὰ τῶν ἀκρίτων τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἰδανικῶν βλεπεῖν καὶ ἡ ἐπίσης ὀσημέραι ζωηρὰ γινομένη συναίσθησις τῆς ὑποχρέωσός τῆς χριστιανωσύνης, ὅτι, ἂν μὴ θέλῃ νὰ φαίνεται, συννυεύθυνος εἰς τὴν κρίσιν ταύτην, ὀφείλει νὰ ἀνιμετωπίσῃ καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα.

Τὸ λοιπὸν ἔχει νὰ εἴπῃ ἐπὶ τοῦ προβλήματος τούτου καὶ ἐπὶ τῆς οικονομικῆς κρίσεως ὁ Χριστιανισμὸς, ἡ κατ' ἐξοχήν ἀνθρωπιστικὴ θρησκεία, ἡ πραγματικὴ κοίτις τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ὅπως ἀναγνωρίζεται ὑπὸ ἰσοσυνταί ἰστορικῶν καὶ φιλοσόφων; Ἀπὸ αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωμεν οικονομικὰς θεωρίας καὶ οικονομικὰ προγράμματα, εἰμὴ μόνον ἠθικὰς κατευθύνσεις καὶ ἐμπιστεύσεις καὶ δεξιὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὴν διαφώτισιν τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος καὶ ἀπὸ τῆς οικονομικῆς αὐτοῦ πλευρᾶς. Πρὸ παντός ἄλλου ὁ Χριστιανισμὸς ὀφείλει νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὴν θέσιν του καὶ νὰ δώσῃ ἰσὺς εἰς τὴν ἀριστερὰν ὅσον καὶ εἰς τὴν δεξιὰν

νά ἐννοήσῃ, διὲν δὲν πρέπει νά συγχέηται οὔτε πρὸς τὸν δοσιμὸν, οὔτε πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, οὔτε πρὸς τὴν κεφαλαιοκρατίαν, ἢ μὲς ὄχι μόνον ἀνακόλουθος πρὸς ἐαυτὴν εἶνε ὅπως καὶ ὁ δοσιμὸς, ἀλλ' ὑπὸ τὴν μαμμωνιοτικὴν τῆς μορφῆς καὶ ἔμπνευσιν εἶνε ἐπιτελῶς ἀντι-θεῖος πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀσπόνδου ἐχθροῦ τοῦ μαμμωνισμοῦ. Ἐπειτα δὲ ἔχει νά διασαλπίσῃ πρὸς πάσας τὰς διευ-θύνσεις τὰς ἐξῆς τρεῖς μεγάλας καὶ ὑψηλῆς κοινωνικῆς σημασίας [ιδέας καὶ ἀρχὰς αὐτῆς.

α') Ὁ Χριστιανισμὸς, ὅστις πρὸ πάσης ἄλλης θρησκείας καὶ φιλοσοφίας καὶ ὀργανώσεως ἐκήρυξε μεγάλωστίμως τὴν ἀπειρον τῆς ἀνθρωπίνης προσοπικότητος ἀξίαν, εἶναι εἴπερ τις καὶ ἄλλος ἀρμόδιος ἐντὸς τῆς κοινωνίας, ἐν ἣ τὰ πάντα ἔχουν μηχανοποιηθῆ καὶ οἰκονομικοποιηθῆ, νά [προβάλλῃ] τὰ δ ι κ α ι ὡ μ α τ α τοῦ ἀ ν θ ρ ὡ π ο υ, ὅστις ἐλησμονισθῆ κáιωθεν τῆς μηχανῆς καὶ τοῦ κέρδους ἢ μᾶλλον ἀπερροφή θῆ ὑπ' αὐτῶν νά βροντοφωνῆσῃ τοὺς λόγους τοῦ Ἰδρυτοῦ του: «τὶ γάρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος ἐάν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῆ;» εἰς τὴν ἰδιόρρυθμον καὶ ἰδιόνομον οἰκονομίαν νά ἀντιπαρατάξῃ τὴν ἐπίσης ἰδιόρρυθμον καὶ ἰδιόνομον «ψηγῆν» μὲ τὰς αἰωνίας ἀπαιτήσεις τῆς, αἵνες εἶνε ἀδύνατον νά ἱκανοποιηθοῦν διὰ τῆς μηχανῆς καὶ τοῦ κέρδους καὶ ἐν γένει νά προσπαθήσῃ πάσῃ δυνάμει διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς ὑποδουλωσάσης αὐτὸν μηχανῆς. β') Ὁ Χριστιανισμὸς ἔχει καθῆκον μέσα εἰς μιαν κοινωνίαν, ἐν τῇ ὅποια τοσαύτη ἐπικρατεῖ ἀδικία καὶ τοσαύτη ἐκμετάλλεσις, νά δ ἀκηρύξῃ τὴν μεγάλην ἀρχὴν τῆς κ ο ι ν ω ν ι κ ῆ ς δ ι κ α ι ο σ ὦ ν η ς, ἄνευ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ὅποιας δὲν δύνανται νά νοηθῆ τὸ κυριώτατον γνῶρισμα τῆς Χριστιανισμοῦ, ἡ ἀ γ ά π η. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νά παραμείνῃ ἀσυγκίνητος ἢ χριστιανικὴ καρδιά διὰ ἐν Ἄμερικῇ τὰ 4—5 ο)ο τοῦ πληθυσμοῦ κατέχουν σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας τοῦ λαοῦ, διὰ, καθ' ἐν χρόνον ἑκατομύρια ἀνθρώπων στεροῦνται τοῦ ἐπιουσιου, ἄλλοι ἀνθρώποι καλοῦσι τὰ πλεονάζοντα οὐτηρὰ καὶ ἄλλα ἀγαθὰ αὐτῶν, τὸ δὲ μέγα κεφάλαιον ὀργανοῦται εἰς καταθλιπτικά τράσα καὶ ἄλλας ποικίλας ἐκμεταλλεῦσι καὶ ὀργανώσεις; Δὲν εἶναι μὲν ὁ Χριστιανισμὸς ἀρμόδιος νά φιλοτεχνίσῃ τὸ σύστημα ὅπερ ἀνταποκρίνεται κάλλιον πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἀλλ' ὅμως ἡ χριστιανικὴ συνείδησις ὑποχρεοῦται νά ὑψώσῃ τὴν φωνὴν αὐτῆς, καὶ νά ἀσπῆ αὐτηρὰν κριτικὴν διὰ βλέψη καταπατουμὲ

νην τὴν ψυχὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Τίλος γ) ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν ὁ Χριστιανισμὸς νὰ διατρανώσῃ τὴν μεγάλαν αὐτοῦ ἀρχὴν τῆς ἀνθρώπου πλν ης ἀλληλεγγύης ἐν συνδουσίῳ μετὰ τῶν συναφῶν πρὸς αὐτὴν ἰδεῶν τῆς διακοσμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης. *Οφείλει δηλ νὰ διακηρύξῃ, δι ἡ ἀνθρωπότης ἀποτελεῖ ἐν σῶμα, τοῦ ὁποῦ ἕκαστον μέλος ὀφείλει νὰ ἐξυπηρετῇ τοὺς ἄλλους, ὅπως ἐδίδαξεν ὁ Παῦλος, καὶ μιαν οἰκογένειαν, ἧς τὰ μέλη ὀφείλουσι νὰ ἀγαπῶσιν ἄλληλα ὡς ἀδελφοὺς. *Ἄξιον προσοχῆς εἶναι, δι ὅπου αἱ ἀλήθειαι αὗται ἀνεπιγύχθησαν καὶ ἀναπτύσσονται καταλλήλως ἐκ μέρους τῆς χριστιανισμοῦ, (ὄχι μόνον ὑπὸ τῶν κληρικῶν) ὅπως εἰς τὴν *Αμερικὴν καὶ τὴν *Ἀγγλίαν, ἐκεῖ καὶ ὁ ἐργατικὸς κόσμος δὲν διάκειται δυσμενῶς πρὸς τὸν χριστιανισμὸν. Ὡς παράδειγμα δὲ ἔστω τὸ ἀγγλικὸν *Ἐργατικὸν κόμμα, τοῦ ὁποῦ κορυφαῖαι προσσωπικότητες (Μακκτόναλνι, Σνόνντεν, Χάντσερον, *Ἀλεξάντερ, Miss Bondfield κ. ἄ.) διακρίνονται διὰ τὰ χριστιανικὰ τῶν φρονήματα.

Θὰ μᾶς εἴπουν ἴσως τινὲς, δι ἡ διάδοσις καὶ ἡ ἐμπέδωσις τῶν εὐρημμένων χριστιανικῶν ἀρχῶν εἶναι ἔργον τῶν διδασκάλων καὶ τῶν ποιμένων τῆς ἐκκλησίας. *Ἄλλ' ἡ ἀνίληψις αὕτη εἶναι ἐσφαλιμένη καὶ πολλαχῶς ἐπιβλοβής. Τὴν ἐκκλησίαν δὲν ἀποτελοῦν μόνον οἱ ποιμένες καὶ οἱ διδάσκαλοι αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ ποίμνιον, τοῦ ὁποῦ τὰ μέλη καὶ μάλιστα τὰ λοχυρότερα καὶ ἱκανώτερα ἔχουν καθήκοντα ἀπέναντι τῶν ὀλιγωτέρων λοχυρῶν καὶ ἱκανῶν. *Ἄν δὲ εἶναι ὀλιγοὶ νὰ βλέπῃ τις λογίους ἀδιαφοροῦντας διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὀλιότητος, τὸ πρᾶγμα ἀποβαίνει ἀπογοητευτικὸν διὰν οἱ λόγοι οὗτοι τυγχάνῃ νὰ εἶναι καὶ θέλουσι νὰ λέγονται χριστιανοί. *Ἰδοὺ διατὶ εἰς πάσας τὰς χώρας τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, πλὴν τῆς Βαλκανικῆς, ἔχουν πρὸ πολοῦ ἰδρυθῆ καὶ κινουῦνται δραστηρίως ὀργανώσεις τοῦ «κοινωνικοῦ χριστιανισμοῦ» ἢ τοῦ «χριστιανικοῦ κοινωνισμοῦ» με ἀποτελέσματα ὄχι μικρότερα τῶν ὄσων ἐπέτυχεν ὑπὲρ τῶν ἐργασίμων παιδίων τὸ συγκινητικὸν ποίημα τῆς Elisabeth Browning «κραυγὴ τῶν παιδίων» καὶ πάντως μεγαλύτερα τῶν ἐπιτυγμάτων τῶν συλλόγων «προστασίας τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου», «προστασίας τῶν ζώων», τῶν «φίλων τῆς εὐρήτης» κλπ.

Π. Γ. ΜΥΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

**Η ΠΑΛΗ ΑΝΑ ΜΕΣΟΝ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΑΦ' ΕΝΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΑΦ' ΕΤΕΡΟΥ**

«...Διότι τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερὸν ἔστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ γὰρ Θεὸς αὐτοῖς ἐφάνερωσε. Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα κηθοῦνται, ἥτε ἀδίδακτος αὐτοῦ δυνάμεις καὶ θειότης...»

ΠΑΥΛΟΣ

Ἀρχικῶς ἡ καταφορά τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν κατὰ τῆς θρησκείας προσκλήθη ἐκ τῆς μωρίας τοῦ Παπ-σμοῦ, ἀντιπαχθέντος, ὡς γνωστὸν κατὰ τῶν ἀνακαλύψεων, πρῶτοςτος δ' ὡς θώρακα τῆς κούφης αὐτοῦ ἐναντιώσεως τὰς Γραφάς.

Ὡς τὸ ἐνφ' ὁ Γαλιλαῖος ἰδεσθαιούτο καὶ ἐκήρυττεν ὅτι ἡ Γῆ κινεῖται, ὁ Πάππας ἔλεγεν, ὅχι, δὲν κινεῖται. Ἄν ἐκινεῖται, πῶς, δι' ἡ σαρρίζετο ὁ Πάππας, θὰ ἔλεγεν ἡ Γραφή: «Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβριὼν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλῶν»; Ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, συνεπαίρνευ, κινουνται, καὶ ὅχι ἡ Γῆ

Δὲν εἶνε καθόλου ἀληθές ὅτι ὁ Γαλιλαῖος πρῶτος διεκήρυξε τῆς Γῆς τὴν κίνησιν. Ἄλλ' ἐμεινεῖ ἡ ψευδὴς δόξα ὅτι τὸ πρῶτον τὴν κίνησιν τῆς Γῆς ἀνεκάλυψεν ὁ Γαλιλαῖος, διότι συνέβη κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα νὰ δεσπόσῃ κυριολεκτικῶς τῶν πνευμάτιων ἀπάντων ὁ περιώνυμος Ἄριστοτέλης, ὁ κλεινὸς Διδάσκαλος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὁ ὀπίστος μεγαλοπτέρυγος ἀετοῦ εἰκὴν διαδραμῶν τὰς ἀτέρμονας τῆς ὑψηλῆς Ἀσίας ἐκτάσεις, εἶνε ὁ πρῶτος ἐπιτελέσας μετὰ τοῦ μεγαλοφυοῦς αὐτοῦ ὑπαρχοῦ Νεάρχου μεγαλειώδη μικτὴν ἑκοτρατεῖαν, συνδυάσας ἐνεργείας ἀπὸ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης.

Ὁ Πυθαγόρας, Μαθηματικὸς καὶ φιλόσοφος, τὰ μέγιστα ἐν κἀτῷ Ἰταλίᾳ ἐπιδράσας, εἰδίδασκεν ὅτι ἡ Γῆ κινεῖται. Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος ἀπεδείκνυεν ὅτι ἡ Γῆ κινεῖται.

Ὁ μέγας κολοσοῦς Μωσῆς διδάσκει ὅτι ἡ γῆ κινεῖται, καὶ περὶ τοῦτου οὐδεμίαν νὰ ὑπάρξῃ δυστατικὴ ἀμφισβόλια, ὅ ὅτι ὁ γνωστὸν, ὅταν ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Γενέσεως κεφαλαίῳ ὁ Μωσῆς ἐμίλη περὶ κφωτῆς. δὲν ἐννοεῖ οὐδ' αὖτως τὸν Ἥλιον, τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ὀποίου τάσσει ἐν τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ». Τὸ ἀρχαῖον Ἑβραϊκὸν κείμενον, οὗ ἡ τόσῃ πολυτίμος μετάφρασις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐγγέ-

νειο ἐπὶ Πτολεμαίου, βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, ἐν ἡ μέγα πλῆθος Ἰουδαίωι μετόικων ἐγίνωσκε μᾶλλον τὴν Ἑλληνικὴν ἢ τὴν Ἰουδαϊκὴν, ἐφ' ᾧ καὶ παρεκάλει τὸν Βασιλέα νὰ προνοήσῃ περὶ τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου, τῆς μεταφράσεως τῆς Ἑβραϊκῆς Γραφῆς, τὸ ἀρχαῖον, λέγω, ἑβραϊκὸν κείμενον, περιέχει τὴν λέξιν «**יָמָא**», «**Ἰάμ**» δὲ, ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ σημαίνει «**ἐποχὴ**» ἐκ τούτου δὲ, κατ' ἀποκοπὴν τοῦ «**יָוֵמָא**» παρᾶγεται τὸ ὁμηρικὸν «**ἡμαρ**» καθὼς καὶ τὸ «**ἡμέρα**». Οἱ ἡμέτεροι δὲ, οἱ Ἕλληνες, οἱ συνεργασθέντες ἐν τῇ ἔργῳ τῆς μεταφράσεως, ἔθηκαν ἀντὶ τοῦ ὄρου «**יָוֵמָא**» τὴν λέξιν «**ἡμέρα**» ἀλλὰ πάντως ἐν τῇ ἐνοσίᾳ τῆς ἐποχῆς, τῆς περιόδου. Ὅτι περὶ ἐποχῆς, περὶ μακρᾶς γεωλογικῆς περιόδου πρόκειται, νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία οὐδεμίαν δύναται. Ὁ Ἀπόστολος ἐν τῷ 11ῳ κεφαλαίῳ τῆς πρὸς Ἑβραίους ὁμιλῶν περὶ πίστεως ἀναφερόμενος ἀρχικῶς προδήλως εἰς τὸ πρῶτον τῆς «Γενέσεως» κεφάλαιον, λέγει: «**Ἔσθε δὲ πιστοὶ ἐς ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων.**» **Ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι. Ἦ ἐστὶν οὐρανὸς καὶ γῆ οὐρανοὶ καὶ ἕρτες θάλασσα καὶ ἕρματι Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκφαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι....**» Τοῦτέστιν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἀκριβῶς διότι ἐγίνωσκεν ὅτι περὶ «περιόδου» πρόκειται καὶ οὐχὶ περὶ «ἡμέρας», ἔθηκε τὸν ὄρον «αἰῶν» - καὶ ἡ λέξις δ' αὕτη ἐκ τῆς Ἑβραϊκῆς «**יָמָא**» παράγεται, οὐχὶ βεβαίως κατ' ἀποκοπὴν τοῦ **יָוֵמָא**, ὡς ἐγένετο τὸ Ἑλληνικὸν «**ἡμαρ**», ἀλλὰ κατ' ἀναγραμματισμόν. Ὁ δὲ μακάριος Πέτρος ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ τῆς δευτέρας καθολικῆς ἐπιστολῆς γράφει ἐπὶ λέξει τὰ ἐξῆς: «**Ἐν δὲ τούτῳ μὴ λανθανέτω ὑμεῖς, ἀγαπητοὶ, ὅτι μετὰ ἡμέρα παρὰ ἑκατόν ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία.**» Ἀλλὰ τίς ἀναμφιβόλως δύναται ν' ἀρνηθῇ, τίς δὲν θὰ σχηματίσῃ ἀπόλυτον πεποίθησιν ὅτι οὐδαμῶς πρόκειται περὶ «ἡμέρας», ἐν τῇ ἐνοσίᾳ τοῦ μικροῦ, τοῦ περιορισμένου ἐκείνου διαστήματος, τοῦ περιλαμβανομένου ἀκριβῶς μεταξὺ τῆς ἀνατολῆς, ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς ἔυσεως τοῦ ἡλίου, ἀφ' ἑτέρου, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ Μωϋσῆς ἀποκλείει ἀδυσωπήτως τὴν τοιαύτην τῆς ἡμέρας ἐκδοχὴν, τιθέμενος τὴν ἡλίον ζῆν τῇ Τετάρτῃ «ἡμέρα»; Πῶς θὰ ἦτο λοιπὸν τὸ χρονικὸν ἐκεῖνο διάστημα, τὸ ἀναφερόμενον πρὸ τῆς «Τετάρτης» ἐν ἣ ὁ Μωϋσῆς τίθησι τοῦ ἡλίου τὴν διαμόρφωσιν, νὰ μετρηθῆται διὰ τούτου μὴ ὑπάρχοντος; Ἐπιμένωμεν λοιπὸν ὅτι, παρὰ πάσαν τὴν κλασσικὴν τοῦ παπποῦ ἀγνοίαν, ἡ Γραφὴ διδάσκει ὅτι ἡ «Γῆ κινεῖται», καὶ τοῦ διατί;

Δεδομένου ὅντος ὅτι τὸ ἀρχέγονον «φῶς», περὶ οὐδέποτε δὲν εἶνε ἡλιακόν, τοῦ ἡλίου πολὺ βραδύτερον γεγονέναι, ἐὰν θαθέως προσέξωμεν εἰς τὴν κοσμογονίαν ἐκείνην ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὅποιαν ὁ περιώνυμος ἐπιστήμων Παλάτης Κυβιέ, εἰς ὃν ἀπείλεται καὶ ἡ πρώτη τῶν ζώων ταξινόμησις, πλήρης θύμβρου εἶπεν: «**Ἦ πρὸς περὶ νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ Μωϋσῆς εἶχε ὄφθαλμοὺς καὶ βλέπων**

ὅσα ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν νὰ ἴδωμεν, ἔγραψεν, ἢ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὰ ὑπὸ τούτου γεγραμμένα ὀφείλονται εἰς ὑπαγόρευσιν τοῦ Θεοῦ», ἐὰν λέγω δευτέρως προσέξωμεν εἰς τὴν Μωσαϊκὴν κοσμογονίαν, θὰ ἴδωμεν ὅτι ὁ Μωσῆς μετὰ θαυμαστῆς ἐπιστήμης τ ἔ θ η σ ε τ ὃ ἔ ρ γ ο ν τ ῆ ς ἔ π ο μ ἔ ν η ς ἡ μ ἔ ρ α ς ὡ ς ἄ μ ε σ ο ν σ υ ν ἔ π ε ι α ν τ ο ῦ ἔ ρ γ ο υ τ ῆ ς π ρ ὴ τ η ς.

Οὕτω, μετὰ τὸ τοῦ «φωτῆς», δημιουργικὸν τοῦ Θεοῦ πρόσταγμα, γράφει: «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς· Γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος. Καὶ ἔστω δ' αὐχωρίζον ἀνά μέσον ὕδατος καὶ θάλαττος, καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα. Καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνά μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ἐπάνω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀνά μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀνά μέσον τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα».

Ποῖος λοιπὸν συγκεκριμένως εἶνε τῆς δευτέρας ἡμέρας ὁ χαρακτήρ;

Περικτηρήσατε τί ἐπακριβῶς γράφει ὁ Μωυσῆς προηγουμένως: «... ἢ δὲ γῆ ἦν ἀβρατος καὶ ἀκατασκεύαστος καὶ ἰ σ κ ὀ τ ο ς ἐ π ἄ ν ω τ ῆ ς ἀ β ὄ σ σ ο υ...» Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐπάγεται: «ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σ κ ὀ τ ο υ ς φ ῶ ς λ ἄ μ ψ α ι...» Ἔβλεπε λοιπὸν πρόδηλον, συνεπεῖα πάντων τῶν ἀνωτέρω, ὅτι τὸ ἀρχέγονον φῶς εἶνε φῶς ἡ λ ε κ τ ρ ι κ ὸ ν, προελθὸν ἐκ τῆς υπερβαλλούσης ἐπιταχύσεως τῆς περιβαλλούσης τὴν ὄψιν σ κ ο τ ε ι ν ῆ ς ο ὕ σ ι α ς, φῶς, εὐ ἀφράστως ἀμυδρὰν εἰκόνα παρέχουσιν ἡμῖν αἱ σήμερον διαυλακοῖσαι ἀστραπαὶ τὸν κελαινεφῆ οὐρανόν. Καὶ εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς δὲν εἶναι, εἰμὴ ἀπὸ τομος ἀμοιβαία μετὰθεσις τῶν μορίων τῆς ὕλης. Καὶ σήμερον δὲ, διοχετεύοντες ἠλεκτρικὸν ρεῦμα δι' ὕδατος ἐξαερούμεν τοῦτο. Ὡστε τὸ ἔργον τῆς δευτέρας ἡμέρας εἶνε ἄμεσος συνέπεια τῶν ἔργων τῆς πρώτης. Καὶ ἀφ' οὗ τῆς Κοσμογονίας ἢ ἀρχῆς εἶνε ἡ ἠλεκτροποιὸς ἐπιστάχυνσις, πάντα δὲ τὰ διαδοχικῶς γινόμενα εἶνε ἄμεσος συνέπεια τῶν προηγουμένως δρωσῶν δυνάμεων συνέπειαι, πῶς ἢ Γῆ, ἢ ἐν μέσῳ τοιούτων δρωσῶν δυνάμεων θραδύτερον διαμορφωθείσα, πῶς, λέγω, ἢ Γῆ, ἢ διαμορφωθείσα ἐν μέσῳ δυνάμεων, ἀρχὴν λαβούσῃ ἀπὸ τῆς ἀφαντάσιου ἠλεκτροποιῶς ἐπιταχύσεως τῆς κινήσεως, εἶνε δυνατόν ν' ἀκινήτῃ;

Ἀλλὰ διατί ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ εἶπε· «**Στήτω ὁ ἥλιος...**»

ΠΡΩΤΟΝ: Εἶνε φανερόν ὅτι τοῦ ἡλίου ἰσταμένου καὶ ἡ Γῆ, ἢ ὑπὸ τούτου, κολοσσιαίου ὄντος, ἐλκομένη, θὰ ἴστατο. Ἐπομένως ὁ Πάπας, δι' ἐσχυριζόμενος ὅτι, ὅν ἡ Γῆ ἐκινεῖτο, ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ δὲν θὰ ἀπηυθύνετο πρὸς τὸν «ἥλιον» δὲν θὰ ἔλεγε: «**Στήτω ὁ ἥλιος**», εὕρισκετο ἐν πλάνῃ.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ: Ἡ Γραφή δὲν παρουσιάζει τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ ὡς περὶ τὴν τὴν, ἀλλὰ ὡς ἀρχιστράτηγον, τὸν ὁποῖον μάλιστα καὶ ἐξηπάτησαν οἱ Γαβριεῖ.

τα, προσποιηθέντες ότι δήθεν έρχονται μακρόθεν, "ένφ ή Γαβρών έλειτο πλησιέστατα.

"Ηδύναντο λοιπόν άριστα οι τότε επιστήμονες να έκτοπίσωσιν τον Πάπαν από του όχυρώματος των Γραφών, κηρύττοντες ότι ή Γραφή παραδέχεται της Γης την κίνησιν. "Αλλά δέν είχαν την προσήκουσαν ανάπτυξιν και άσπόνδως έστράφησαν κατά των Γραφών, τουτο δε βαρύνει άμφοτέρους, ήτοι και τους επιστήμονας και τον Πάπαν. Δέν έσκέφθησαν μάλιστα να διασχυρισθώσιν ότι το πολύκροτον εκείνο χωρίον των Γραφών ούδαμώς αναφέρεται εις τον ήλιον, το άστρον της ημέρας και την σελήνην, τον φωστήρα της νυκτός, άλλ' όμιλει περί "Ιουδαϊκών Μεραρχιών, έξ' ών ή μόν μία ένδοξοτάτη και «"Ηλιος» καλουμένη διετάχθη παρά του "Αρχιστρατήγου να στείθη κατά Γαβαρών» ή δε άλλη «Σελήη», εναντίον της Αλιών, έκτοπιζομένου ούτω του ζητήματος έντελως από των ούρανιων σωμάτων.

"Αλλ' οι επιστήμονες ήγνόουν και τάς Γραφάς και της επιστήμης το βάθος και τον πλούτον της ιστορίας. Νομίζοντες δ' εις τή βαθυτάτη τούτων άγνοία, ότι άνεκάλυπτον το πρώτον, πράγματα πρό τσοσούτων έγνωσμένα αιώνων, συνειυύτισαν τον Πάπαν μετά των Γραφών και πλήρεις κενής γνώσεως έπετέθησαν κατά ταύτων. Και είνε μόν άληθές ότι ό "Αριστο-έλης παρεδέχετο το άκίνητον της γης, είχε δε έσπώσει τούτου το πνεύμα του γνωστού τότε κόσμου, άλλά ή "Ελλάς δέν παρήγαγε μόνον τον "Αρ στοτέλη, το δνομα το μέγα του όποιου άφ ένός συμβολίζει επιστήμην, άφ' έτέρου δε δίκτην μολυβδίνης πλα-ός έπιέζειν τάς συνεδήσεις του τότε κόσμου και έν τισι πλάναις συνείχε τούτον.

Εύτυχώς έν μέσφ των ευνούχιων εκείνων πνευμάτων, τόσφ δειλών, τόσων άτόλμων, τόσων άκάρπων, τόσφ στειρών, ώστε να φρονώσι σχεδόν ότι οι άρχαίοι την τελευταίαν ειπον λέξιν, έγένητο ή έμφάνισις κατά τον 16ον αιώνα του Βρειτανου Βάκωιος, κηρύξαντος δια συγγράμματος, δπερ άπεκάλεσε «Λέον όργανον», την «Πεεραματικην Μέθοδον».

Κρατικά άληθώς ευεργεσία έγένητο ούτω πρό; τα των ανθρώπων πνεύματα, έν εις ήμελλε θαυμάσιος πρός επιστημονικάς έρευνήσεις ν' ανάπτυχθη όργασμός, ζωοποιουμένης ούτως έν τή ιδεία αυτης έργασίας της άνθρωπίνης συνειδήσεως, ήτις παρ' όσασδήποτε και είασδήποτε πλάνας, αί όπται είνε δυνατόν να έπεκρατήσωσι, είνε προσωρισμένη να στραφή δλοσχεώς πρός τον κεκρομμένο, άλλά και ταύτης τε και του σύμψαντος όντα ποιητήν, διότι μόνον (ότος ύπαρχει το έτελειον ταύτης κλήρωμα.

"Ως δέν πρόκειται, κατ' άκρίθειαν περί άσυμβιβάστον τών νφυσικών έπιστημών άφ' ένός και της θρησκείας άφ' έτέρου, άλλά περί κρατούσων πλανών επιστημόνων τινών, άγνωστών όμως άφ' ένός δλως της ίδιας επιστήμης το βάθος, άμείρων δ' έτέρωθεν της φιλοσοφίας, άλλά

καί τῆς ἱστορίας μὴ γευσαμένων. Εἰς Σωκράτης, τὸν ὅποιον τὸ περιώνυμον τῶν Δελφῶν Μαντεῖον, τὸ ἐπὶ 500 ἔλα ἔτη διεύθυναν τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τοῦ ἑλληνισμοῦ, τῆς μεγαλειτέρας δηλονότι τότε δυνάμεως ἐν τῷ κόσμῳ, ἐκάλεσεν «ἀνδρῶν ἀπάνευθε σφώτατον», ἔλεγεν. «**Ἐν οἷδ' ὅτι οὐδὲν οἶδα**», σήμερον ἔ' ἡμεῖς εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμῶμεν τὴν βαθυτάτην ταύτην τοῦ ἀνδρός ρῆσιν, παρατηροῦντες, ὅτι ἀκριβῶς ὁ πλοῦτος τῶν ἡμετέρων γνώσεων ὁδηγεῖ εἰς ἔκστασιν πρὸ τοῦ **μ ε γ α λ ε ι ῶ δ ο υ ς** περὶ ἡμᾶς καὶ ἐν ἡμῖν **ἐ κ τ ε ι ν ο μ ἔ ν ο υ μ ο σ τ η ρ ῖ ο υ**.

Ὁρθότατα δὲ ὁ κλεινὸς τοῦ Σωκράτους μαθητὴς ἐδίδασκεν ὅτι αἱ ἐπιστῆμαι εἰσὶν ἀδελφαὶ ἀλλήλαις καὶ ὅτι εἶνε ἀδύνατον ἀλήθειαι προσηκόντως ἀποδεικνύμεναι ὑπὸ μιᾶς ἐπιστήμης, ν' ἀναιρεθῶσιν ὑπ' ἄλλης. Θὰ καταστήσωμεν δὲ ἐντελῶς ἀπτόν ἐν συνεχείᾳ τῆς «μελέτης» ἡμῶν ταύτης διὰ τῆς φιλῆς «**Νέας Ζωῆς**» ὅτι αἱ θρησκευτικαὶ ἀλήθειαι, ἀποδεικνύμεναι πλήρως δι' ἐξ-διασμένων μισθῶν, κυροῦνται μάλιστα ὑπὸ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ ΔΙΑ ΜΕΣΣΟΝ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΦ' ΕΝΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΑΦ' ΕΤΕΡΟΥ ΠΑΛΗ ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΚΑΙ Η ΦΥΣΙΣ ΑΥΤΟΥ

Β

«**Ὁ Κύριος πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησε καὶ ἐν τῷ Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ Γῆ.**»

ΔΑΥ·Γ·Δ

Οἱ φυσικοὶ μελετῶντες τὴν τοσαύτην τῶν πολυπλόκων πληθύν, ἅπερ ἡ ποικιλόστολος πείρα παρουσιάζει ἡμῖν, βλέπουσιν ὅτι· **Ἄ ὁ μ ο ι σ τ α θ ε ρ ο ἶ θ ι ἔ π ο υ σ ι τ ῶ ν θ α υ μ α σ ῖ ω ν τ ο ὔ τ ω ν φ α ι ν ο μ ἔ ν ω ν τ ῆ ν ἐ ξ ἔ λ ι ξ ι ν**, ἀρνοῦνται δὲ νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ ἀλλοιωθῶσιν οἱ Νόμοι οὗτοι, κα ἐτομένω, κατ' αὐτοῦς, οὐδέποτε δύνανται αἱ φυσικομαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι νὰ ἐναρμονισθῶσι πρὸς τὴν θρησκείαν, ἥτις στηρίζεται ἐπὶ τοῦ **Θ α ὕ μ α τ ο ς**, τὸ ὅποιον ὅμως ἀντίκειται πρὸς τὴν ἐπιστήμην.

Καὶ ἀληθῶς ὁ θεὸς Εὐαγγελιστῆς Μάρκος τερματίζει τὸ κατ' αὐτὸν Ἅγιον Εὐαγγέλιον διὰ τῶν ἐξῆς ἀκριβῶς στίχων: **σ' Ὁ μ ἔ ν ο ὦ ν Ἐ κύ ρ ι ο ς**, μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῦς ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνοι δὲ ἐξεληθόντες, ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. **Ἐ κ ε ῖ ν ο ι δ ἔ ξ ε λ θ ὄ ν τ ε ς**, ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. **Ἐ κ ε ῖ ν ο ι δ ἔ ξ ε λ θ ὄ ν τ ε ς** καὶ τὸν λόγον βασιλοῦντος διὰ-

τῶν ἐπακολουθοῦντων σημείων» Εἶπε δ' εὐχερέστατον ν' ἀναλογοῖσθαι τις πόσον «ὑπὲρ φύσιν» εἶπε, δὴ δὲ καὶ ἀνθρώποι ἀλίετες, ἀγράμματοι, ἰδιῶται, ξένοι ξένα διδασκόντες, νὰ δεσπόσωσι τῶν συνειδηθέντων ἀνθρώπων διαφόρων φυλῶν, ποικιλωτάτων παραδόσεων, πρακτικῶν, εἰσελθουσῶν ἤδη διὰ τῆς ἐπαναλήψεως καὶ τῆς συνηθείας εἰς αὐτὴν ταύτην αὐτῶν τὴν φύσιν.

Καὶ ἐδέσποσαν τῶν ἀνθρωπίνων συνειδηθέντων **μέχρι τοιοῦτου σημείου**, ὥστε: "Ἀπαξ ἅπαντες ἐπίστεύσαντες, καίπερ διαφόρων φύλων καὶ φυλῶν ὄντες, διαφόρων συνηθειῶν, διαφορωτάτης μορφώσεως, ν' ἀρνηθῶσι τὰ πάντα, ἐνισχυόμενοι δὲ ὑπὸ τῆς μυστηριώδους πίστεως πρὸς τὸν ξένον ἐκεῖνον ὁ Ὁ Ἰσχυροῦς καὶ τὸν ἀδίκον, νὰ διαδίδωσιν ἀοπλοὶ αὐτοὶ καὶ γυμνοὶ, ἀπτόητοι πρὸς τὸν θάνατον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκυριάρχησαν τῆς Ρώμης, διὰ τὴν πτώσιν τῆς ὁποίας ἀπαρηγόρητος ἐθρήνησεν ὁ περιώνυμος τῆς Γερμανίας φιλόσοφος Νίτσι, δεῖ· σχυριζόμενος εἶτι ὁμοιον πρὸς τοῦτο μεγαλόρρημα οὔτε εἶδεν ὁ κόσμος, οὔτε μέλλει ποτὲ νὰ ἴδῃ.

Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι ὡς γνωστόν, δικαίως ἐγκαυχώμενοι διὰ τὴν ὑπεροχὴν αὐτῶν ὑπεράνω ἀπαξᾶπάντων τῶν Λαῶν, ἔλεγον «**Ἕως μὲν Ἕλληνας ἄρθραρος**», ἔκυψαν μετ' ἀκράτου σεβασμοῦ τὸν εὐγενῆ αὐτῶν αὐχένα πρὸς τὸν **Ξένον ἐκεῖνον** τοῦ κατὰ δίκον τοῦ Ἰσχυροῦ καὶ τοῦ Ἰσχυροῦ.

Καὶ ἦσαν τόσῳ πολλοὶ οἱ πιστεύσαντες Ἕλληνες καὶ τόσῳ δυνατοὶ ἐν τῇ πίστει, ὥστε ἡ δξύνοια τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου τοῦ συντριψάντος τὴν Ρώμην καὶ διακωμωδήσαντος τὴν γελοῖαν τῶν εἰδώλων θρησκείαν, διέκρινεν ὅτι ἡ Ἕλληνας ἢ Χώρα, φέρουσα δαψιλῶς τὰ μάλα τοῦ χριστιανισμοῦ τὸ ἄρωμα, τὸ περικλυτὸν Βυζάντιον τὸ ὁποῖον διὰ μεγαλοουργοῦ δράσεως, ἀπέβη εἶτα τῶν πόλεων ἢ Βασιλίδες, εἶδε νὰ γίνῃ τοῦ νέου κόσμου ἢ πρωτεύουσα.

Καὶ τὰ μάλα δικαίως, εἰς τῶν ἐνδοξοτέρων τοῦ Βυζαντινοῦ Πατριαρχῶν Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, πρὸ τοῦ μεγαλειώδους τούτου φαινομένου τοῦ ὑπὸ τῶν πολυποικίλων λαῶν τῆς Γῆς προσκυνηματός τοῦ ἐσταυρωμένου τοῦ Ἰουδαίου, ἐθροντοφώνησε τὰ εἰρησ, ἀδαμαντίνης προδήλως λογικῆς.

«**Εἰ μὲν οἱ Ἀπόστολοι ἐποίησαν θαύματα, ἰσοῦ ἄρα. ὅτι ἐγένοντο θαύματα. Εἰ δὲ χωρὶς θαυμάτων προσεέλκυσεν εἰς ἐκὺ τοὺς κόσμον τοσοῦτον, τοῦτο δὲ ἡμέγιστον τῶν θαυμάτων**

Ἄλλὰ ἐπαναλαμβάνω, ὅχι αἰ φυσικομαθηματικαὶ ἐπιστήμαι, ἀλλὰ φυσικοὶ τινες, ἀγνωστοὶ τὴν τ' ἐπιστήμην καὶ τὴν θρησκείαν, παντελῶς ἄμοιροι φιλοσοφικῶν καὶ ἱστορικῶν γνώσεων, ψευδωνύμου ἔως γνώσεως φορεῖς, διεκλήρυσαν εἶτι οὐδέποτε οὐδέτιμῶς δύνανται νὰ ἐναρμονισθῶσιν ἢ θρησκεία καὶ ἢ Ἐπιστήμη.

Ἐνδύοι.

Διότι τὸ Θ α ὤ μ α, ὅπερ ὑπολαμβάνουσιν ὡς δ ἄ σ ι ν τ ῆ ς θ ρ η σ κ ε ι α ς, τὸ Θ α ὤ μ α, τὸ ὁποῖον, ὡς νομίζουσιν, οὐδέποτε θὰ γείνη δεκτὸν ἐν ταῖς φυσικομαθηματικαῖς ἐπιστήμαις, αἱ ὁποῖαι γ ι ν ὴ σ κ ο υ σ ι ν ὁ μ ο υ ς σ τ α θ ε ρ ο ὺ ς διέποντας τὰ φαινόμενα τῆς ὕλης εἰς ἣν ἀποβιβουσιν ὠρισμένας ἰδιότητας, τὸ Θ α ὤ μ α, λέγω, ἐ ν ὑ π ἄ ρ χ ε ι κ α ἰ ἐ ν τ ῆ φ ὄ σ ε ι.

Καθόσον, Νόμου φυσικοῦ παγκρατοῦς λέγοντος. «Πᾶν σῶμα θερμαινόμενον διαστέλλεται, ψυχόμενον δὲ συστέλλεται», παρατηροῦμεν ὅτι ἐν τῷ ὕδατι συμβαίνει τὸ ἐξῆς. Μέχρι τῶν 40 Κελσίου, καὶ δεκάτων τινῶν, ὅτε καὶ τὴν μεγαλειτέραν αὐτοῦ ἔχει πυκνότητα π ε ι θ α ρ χ ε τ τ φ ἄ ν φ ν ὁ μ φ, ἀλλ' εἰτα κάτω τούτου τοῦ ὅριου ψυχόμενον διαστέλλεται, καὶ ἐν τῇ διαστολῇ, ἐν ἣ καὶ περισσότερον καταλαμβάνει χῶρον, πῆγνυται.

Εἰς τὰ φαινόμενα ὁμοῦ ταῦτα, τὰ ἐπέκεινα τοῦ φυσικοῦ, τοῦ γενικοῦ, τοῦ παγκρατοῦς ἐξελισσομένου νόμου, ἐ ν ὑ π ἄ ρ χ ε ι π α μ μ ἔ γ α ς σ κ ο π ὶ ς. Ἡ σ ω τ ῆ ρ ἰ α τ ῆ ς Δ η μ ἰ ο υ ρ γ ἰ α ς! Διότι ἂν τὸ ὕδωρ ψυχόμενον συνεστέλλετο, κατὰ τὸν Νόμον, θὰ ἐπυκνοῦτο ἄρα καὶ πυκνούμενον θ' ἀπέβαινε βαρύτερον. Ἐπομένως οἱ κατὰ τὰ χειμῆρια ψύχη σχηματιζόμενοι πάγοι θὰ ἐκρημνίζοντο, ἅτε διὰ συστολῆς καὶ πυκνώσεως σχηματιζόμενοι εἰς τὸν πυθμένα, ἐπειδὴ δὲ τὸ ὕδωρ εἶνε ὡς γνωστὸν «κακὸς ἀγωγὸς τῆς θερμότητος», αἱ θερμότεραι τοῦ ἡλίου ἀκτίνες δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τήξωσι τοὺς πάγους, οἵτινες οὕτω θὰ εἶχον κατακρημνισθῆ εἰς τοὺς διαφόρους πυθμένας. Τῶν χειμῶνων ἐπανερχομένων θὰ συνετελεῖτο τεραστία τῶν ὑδάτων ψήξις, ψυχόμενων ἀνωθεν τε καὶ κάτωθεν, ὑπὸ τοῦ χειμεῖου φύχου ἀφ' ἑνὸς, καὶ ὑπὸ τῶν ὀγκωδῶν στρωμάτων τῶν πάγων, τῶν πυθμένων ἀφ' ἑτέρου.

Ἄμεσοι ὁμοῦ φυσικώτατοι ἀπότοκοι τούτων συνέπειαι θὰ ἦσαν. Ἡ μὴ ἐξάτημις τῶν ὑδάτων, ἡ παῦσις τῶν βροχῶν, ὁ θάνατος τῆς φυσικῆς ζωῆς, ἡ δηλητηρίασις τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ καθολικὴ ἐξωλόθρευσις ἀπάντων τῶν ζώντων.

᾽Ωσαύτως δι' ἄλλης ὁδοῦ, ἐπίσης ὑπὲρ τὸν φυσικὸν Νόμον, ἐπιτυχάνεται τὸ αὐτὸ τέλος: Ἡ σ ω τ ῆ ρ ἰ α τ ῆ ς Δ η μ ἰ ο υ ρ γ ἰ α ς. Διότι, εἰ καὶ ὁ Νόμος λέγει. «Πᾶν σῶμα θερμαινόμενον διαστέλλεται, ψυχόμενον δὲ συστέλλεται», ἡ ἀργιλὸς θε μαινομένη συστέλλεται, καὶ συστελλομένη ἐμποδίζει τὸ τεραστίαν διὰ βρωϊκὴν ἐπενέργειαν ἔχον ὕδωρ, νὰ φθάσῃ μέχρι τῶν τετηκότων τοῦ περικέντρου τῆς Γῆς: κόλπων, οὗς περιβάλλει. Χωρὶς ταύτης δὲ, ἂν μὴ δηλονότι αὕτη περίβλελλε τοῦ περικέντρου τῆς Γῆς τοὺς τετηκότας κόλπους, ἢ ἐὰν αὕτη, πειθαρχοῦσα τῷ φυσικῷ Νόμῳ διεστέλλετο θερμαινομένη, καὶ διαστελλομένη ἐπέτρεπεν εἰς τὰ ὑπεδάφη, διὰ μ κροχρονίου ἐπιδράσεως κατατρωγόμενα νὰ διευκολύνωσι τὴν ἐπαφήν μετὰ τῶν τετηκότων τοῦ περικέντρου κόλπων, τότε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θερμότητος ἀναγκαίως θὰ ἐξητιμίζετο, δεδομένου δ' ὄντος ὅτι οἱ ἄτμοι ἐν τῷ γενναῖσθαι ἔχουσιν

ἀφαντίστως τεραστίαν δύναμιν, ἄρχοι οὗτοι ἀντεπιδρωῖντες κατὰ τῆς ὑπὸ τοῦ γένου φλοιοῦ ἐξάσκουμένης πίσεως, θὰ ἐξηκόνειζον τοῦτον μετὰ τῷ συνόλου τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων, τίς εἶδεν εἰ; ὅποιον τοῦ στεριώματος κυανσοῦν ὕψος!

Ἄπο καταστροφῆς λοιπὸν ἀφανιάστου, κυριολεκτικῶς ἀπὸ δλέθρου, σῶζεται πάλιν ἡ Γῆ θαυμασίως, καὶ μάλιστα κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν. Περί τίνος λοιπὸν ἀσυμβιβάστου ὁμιλοῦσιν ἐκπρόσωποι μάλιστα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ περὶ τινῶν «εἰδικότητων» τῆς θλῆς, ἀφοῦ ὡς καὶ ἐν τῷ ἐπομένῳ ἡμῶν ἄρθρῳ ὑπερεπέκεινα πύσεως ἀμφιβολίας ἀπτόν θὰ καταστήσωμεν, ὅτι αὗτοι οἱ σ τ α θ ε ρ ο ἰ ν ὁ μ ο ἰ, οὐδ' ἄκρως ἀνοήτως ἀντιμετώπους κατὰ τοῦ θρησκευτικοῦ θέλουσι νὰ θέσωσι θ α ὄ μ α τ ο ς, ὑπὲρ τῆς θρησκείας Τυρηνικῶν σαλπικων δέκην διασαλπίζουσιν.

ΙΩΑΝΝΗΣ' Γ. ΑΡΝΕΛΛΟΣ

Καθηγητῆς Μαθηματικῶν

(Ἡ συνέχεια ἐν τῷ ἐπομένῳ)

Ἡ ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΨ & Ο ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

Ἐὐλόγητον διδασκαλίαν περὶ τοῦ δανεισμοῦ εὐρίσκομεν εἰς τὴν Σοφίαν Σειράχ: «Ὁ ποιῶν ἔλεος δανειεῖ τῷ πλησίον... Δάνεισον τῷ πλησίον ἐν καιρῷ χρείας αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀπόδος τῷ πλησίον εἰς καιρὸν. Στερήσωσον τὸν λόγον σου καὶ πιστώθητι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὐρήσεις τὴν χρείαν σου. Πολλοὶ ὡς εὐρεμα ἐνόμισαν θάνατος, καὶ παρέσχον κόπον τοῖς βοηθήσασιν αὐτοῖς· ἕως οὐ λάβη, καταφιλήσει χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν χρημάτων τοῦ πλησίον ταπεινώσει φωνήν· καὶ ἐν καιρῷ ἀποδόσεως παρεκλύσει χρόνον, καὶ ἀποδώσει λόγους ἀκηδίας καὶ τὸν καιρὸν αἰτιάσεται. Ἐὰν ἰσχύσῃ ὁ δούλος, μόλις κομιεῖται τὸ ἥμισυ, καὶ λογιεῖται αὐτὸ ὡς εὐρεμα· εἰ δὲ μὴ, ἀπεστέρησεν αὐτὸν τῶν χρημάτων αὐτοῦ, καὶ ἐκήσαστο αὐτὸν ἐχθρὸν ὄψεσθαι· κατάρως καὶ λοιδορικῶς ἀποδώσει αὐτῷ, καὶ ἀντὶ δόξης ἀποδώσει αὐτῷ ἀτιμίαν. Πολλοὶ οὖν χάριν πονηρίας ἀπέτραψαν ἀνθρωπῶν ἀποστερηθῆναι δὲ ὄψεσθαι ἐβλαβήθησαν. Πλὴν ἐπὶ ταπεινῶ μακροθύμησον, καὶ ἐπὶ ἐλεημοσύνη μὴ παρεκλύσῃς αὐτὸν. Χάριν ἐντολῆς ἀντιλαβοῦ πένητος, καὶ κατὰ τὴν ἐγχείαν αὐτοῦ μὴ ἀποτρέψῃς αὐτὸν κενόν. Ἀπόλεσον ἀργύριον διὰ ἀδελφῶν καὶ φίλων καὶ μὴ ἰωθῆτω ὑπὸ τὸν λίθον εἰς ἀπόλειαν. Θέσ τὸν θησαυρόν σου κατ' ἐντολὰς Ὑψίστου, καὶ λυσιτελήσει σοι μάλλον ἢ τὸ χρυσίον. Σύγκλεισον ἐλεημοσύνην ἐν τοῖς ταμείοις σου, καὶ αὕτη ἐξελεῖται σε ἐκ πάσης κακώσεως. Ὑπὲρ ἀπίδα κράτους καὶ ὑπὲρ ἔδρου ἀλκῆς κατέναντι ἐγθροῦ πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ» (Σοφία Σειράχ ΚΘ' 1—13).

Εἰς σημερινὴν ἀπόδοσιν ἡ διδασκαλία αὕτη δύναται νὰ διατυπωθῇ ὡς ἐξῆς.— Ὁ φειλομεν νὰ δανειζώμεν τὸν πλησίον μας εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀνάγκης του ἀλλὰ καὶ ὁ φειλέτης πρέπει νὰ ἀποδῇ εἰς τὸν δανειστὴν κατὰ τὴν διορισθεῖσαν προθεσμίαν ἢ εὐθὺς ὅταν ἤθελεν εὐκολυνθῆ. Ὅταν ἓνας φειλέτης τηρῇ αὕτην του τὴν ὑπόσχεσιν καὶ τὴν ὑποχρέωσιν, θὰ ἔχῃ πάντοτε στερεωμένην τὴν πίστιν του καὶ εἰς κάθε καιρὸν ἀνάγκης του θὰ εὐ-

ρίσκη νὰ δανεισθῆ. Πολλοὶ ἔμως θεωροῦν τὸ δάνειον ὡς εὐρημα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ ἀποδώσουν. Καί ἔως οὐ μὲν τὸ λάβουν, φιλοῦν χέρια καὶ κάμνουν τὸν συνασταλμένον καὶ τὸν ταπεινὸν καὶ τὸν εὐγνώμονα. Ὅταν ἔμως ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς ἀποδόσεως, ἀναβάλλουν καὶ ἀδιαφοροῦν καὶ προβάλλουν τὰς δυσκόλους περιστάσεις. Τότε ὁ δανειστής θὰ μοχθήσῃ, διὰ νὰ λάβῃ ὀπίσω τὸ χρημᾶ του, καὶ θὰ θεωρήσῃ κέρδος τὸ νὰ τοῦ ἀποδοθῆ ἔστω καὶ τὸ ἥμισυ. Ὁ ὀφειλέτης ἔμως θὰ τὸν θεωρήσῃ ἐχθρὸν του, καὶ θὰ ἐκτοξεύσῃ ἐναντίον του κατάρχει καὶ ὕβρεις καὶ ὀνειδισμοὺς. Δι' αὐτὸ, πολλοὶ δανεισταὶ, μὴ ὑποφέροντες τὴν τόσῃ πονηρίαν καὶ ἀχαριστίαν τῶν ὀφειλετῶν, δὲν θέλουν πλέον νὰ δανείζονται. Καὶ τοῦτο ἔμως δὲν εἶναι ὀρθόν. Τὸ δανεῖζειν εἶνε ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Ὅταν λοιπὸν ἐρρυνήσωμεν καὶ πεισθῶμεν ὅτι μᾶς ζητεῖ δάνειον ἄνθρωπος ἀληθινὰ ταπεινόφρων καὶ τίμιος καὶ εὐσυνείδητος, πρέπει νὰ μὴ τὸν ἀποπέμψωμεν κενόν, ἀλλὰ νὰ τοῦ εὐκολώσωμεν τὸ δάνειον. Ἐὰν δὲ, πράγματι ἕνεκα ἀδυναμίας, δὲν ἤθελε δυνηθῆ νὰ τὸ ἀποδώσῃ, δὲν πρέπει νὰ μετανοήσωμεν διότι ἐδανείσαμεν καὶ νὰ τὸ θεωρήσωμεν ζημίαν μας. Παρὰ νὰ μὲνῃ τὸ ἀργύριόν μας νεκρὸν, προτιμότερον νὰ χαθῆ εἰς εὐεργεσίαν ἀδελφοῦ καὶ φίλου. Τὸ χρημᾶ, τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ χέρια σου πρὸς θεάρεστον σκοπὸν κατὰ τὴν θείαν ἐντολήν δὲν πηγαίνει χαμένον. Ὅταν τὸ ταμεῖόν σου κάμνη ἔλεος καὶ ἀγαθοερίαν, εἰς περιστάσεις δυσκολιῶν σου καὶ κινδύνων σου, ὁ Θεὸς θὰ σοῦ δώσῃ προστασίαν καὶ λύτρωσιν χάριν τοῦ καλοῦ τὸ ὁποῖον ἔκαμες μὲ τὸ χρημᾶ σου.

Ἐὰν δανεισταὶ καὶ ὀφειλέται ἀπορεῦοντο κατὰ τὰς νοουθεσίας αὐτὰς τῆς Σοφίας Σειράχ, ἀναμφιβόλως ἡ κίνησις τοῦ χρηματός θὰ εἶχε περισσὴν εὐκολίαν [καὶ θὰ ἔλειπαν τίσα δεινὰ, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν τῶν κεφαλαίουχων καὶ ἀπὸ τὴν ἀσυνείδησίαν καὶ τὴν κακὴν πίστιν τῶν ὀφειλετῶν.

Τὰς περὶ δανεισμοῦ ἐντολάς αὐτὰς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐπανελάβεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅταν ἔλεγε: «τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς» (Ματθ. Ε' 42), καὶ: «ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ ἀμικτωλοὶ ἀμικτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. δανείζετε μὴδὲν ἀπελπίζοντες» (Λουκ. ΣΤ' 34—35). Ἡ Εὐαγγελικὴ αὕτη ἐντολὴ δὲν πρέπει νὰ ἐρμηνευθῆ μὲ τὴν ἔννοιαν ὅτι ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ δανείξῃ ἀδιακρίτως εἰς κάθε αἰτοῦντα, ἔστω καὶ τεμπέλην ἢ ἄσωτον ἢ ἐπαγγελλόμενον νὰ ζῆ μὲ δόξαια. Τὸ νόημά της καὶ ὁ σκοπὸς της εἶναι νὰ διδάξῃ ὅτι τὸ κεφάλαιον δὲν πρέπει νὰ εἶνε δύσκολον καὶ ἐγωιστικὸν καὶ πλεονεκτικὸν καὶ αἰσχροκερδὲς καὶ σκληρὸν, ὅτι καὶ χρησίς του εἶνε νὰ κυκλοφορῆ καὶ ὅτι εἰς περιστάσεις τινὰς, ὁ κεφαλαίουχος ὀφείλει νὰ κάμνη δανειακὰς τινὰς διευκολύνσεις, χωρὶς νὰ τὸν ἐμποδίσῃ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ἀδυναμίας τοῦ ὀφειλέτου τοῦ εἰς ἀπόδοσιν. Πρόκειται φυσικὰ, ὄχι διὰ δάνεια πρὸς ἐπιχειρήσεις, ἀλλὰ διὰ μικροδάνεια δυνάμενα νὰ βοηθήσουν εἰς τὸ νὰ σωθῶν πλάσματα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ μίαν ἀπηλπισμένην κατάστασιν. Τὸ δάνειον αὐτὸ θεωρεῖται κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν δάνειον πρὸς αὐτὸν τὸν Θεόν' καὶ ὁ Θεός, ἐνῶ πλήττει αὐστηρὰ τοὺς αἰσχροκερδεῖς καὶ πλεονέκτας ἐμμεταλλευτὰς τοῦ κεφαλαίου, γνωρίζει νὰ ἀποδῇ εἰς τοὺς φιλαγάθους καὶ φιλευσπλάγγους χειριστὰς τοῦ πλοῦτου των ὄχι μόνον εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παρούσαν.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ

Εις προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» (ἀρ. 22) ἐδημοσιεύσαμεν ἀνακοινώσιν, ἣν ἐποιήσαμεθα ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐταιρίᾳ, περὶ τῆς κατὰ τοὺς διαφόρους αἰῶνας εἰκονογραφικῆς παραστάσεως τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἣ ἰς ἀναταρίχτατο συνήθως οὐχὶ ὡς σήμερον, προσωπικῶς, ἀλλὰ διὰ τριῶν Ἀγγέλων ἐκ τῆς Γραφικῆς διηγήσεως τῆς φιλοξενίας τοῦ Ἀβραάμ (Γεν. ΙΗ', 1—10).

Περὶ τοῦ ἰδίου θέματος ἐπιπροσθέντες καὶ ἄλλας τινὰς πληροφορίας.

Διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ἡ ἐν εἰσι ἀχῆσι' (1666) ἐν Μασχοβίᾳ συνεληθούσα Σύνοδος ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ Πατριάρχου Ρωσσίας Νίκωνος, εἰς ἣν παρέστησαν ὡς ἑκπρόσωποι τοῦ τε Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Ἱεροσολύμων οἱ Πατριάρχαι Πλῆσιος Ἀλεξανδρείας καὶ Μακάριος Ἀντιοχείας μετὰ τῶν Μητροπολιτῶν Νικαίας Γρηγορίου, Ἀμασσίας Κοσμᾶ, Ἰκονίου Ἀθανασίου, Γάζης Παΐσιου, Σινᾶ Ὁρους Ἀνανίου καὶ ἄλλων ΝΔ' Κανόνας διατυπώσασα, εἰς τὸν ΝΑ' κανόνα προκειμένου περὶ ἁγίων εἰκόνων ἀπαγορεύει τὴν προσωπικὴν σύνθεσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος: «Ὁρίζομεν δὲ ἀπὸ τοῦ νῦν τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου Σαβαώθ πλέον μὴ ζωγραφίζεσθαι οὔτε εἰκονίζεσθαι, διότι τὸν Πατέρα οὐδεὶς εἶδεν ποτε φανέντα ἐν σαρκί, ἀλλὰ τὸν Χριστὸν μόνον χρωματίζομεν... Τὸν Κύριον Σαβαώθ ἦτοι τὸν Πατέρα πολὺν καὶ τὸν μονογενῆ του υἱὸν εἰς τὴν γαστέρα αὐτοῦ καὶ περιστερὰν ἀναμέσσην αὐτῶν ζωγραφίζειν ἴσαν ἀρεπῆς καὶ ἀνάρμοστον ὑπάρχει. Φησὶ γάρ ἡ αὐτοαλήθεια «οὐδεὶς εἶδε τὸν Πατέρα εἰ μὴ ὁ Υἱός».

Ὁ Πατριάρχης Ἱερουσαλῶν δ Β' γράφων πρὸς τοὺς ἐν Τυβίγγῃ ἐπιτροπέας τὴν παράστασιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ περιστερᾶς, ὡς ἰεῖδομεν, ἡ ἐν Ρωσίᾳ ὁμοῦ Σύνοδος τὴν παράστασιν ταύτην περιορίζει μόνον εἰς τὴν εἰκόνα τῆς βιπτίσεως: «Καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα οὐκ ἔστι φύσει περιστερὰ, ἀλλὰ φύσει Θεός ἐστι καὶ τὸν Θεὸν οὐδεὶς εἶδεν, ὡς Ἰωάννης ὁ Ἐβανγελιστὴς μαρτυρεῖ. Δοιπὸν ἐάν εἰς τὸν Ἰορδάνην εἰς τὴν βάπτισιν τοῦ Χριστοῦ ἐφάνη τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐν εἶδει περιστερᾶς, διὰ τοῦτο μόνον εἰς τὴν βάπτισιν πρέπει νὰ ζωγραφίζεσθαι οὐχὶ εἰς ἄλλο μέρος, διότι εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος ἐφάνη σύννεφον, εἰς δὲ τὴν Πεντηκοστὴν ἐν εἶδει πυρῶν γλωσσῶν καὶ ἄλλοτε ἄλλως. Ἀλλὰ καὶ Σαβαώθ δὲν ὀνομάζεται μόνον ὁ Πατήρ, ἀλλ' ὀνομάζεται καὶ Τριὰς, κατὰ τὸν ἀεροπαγήτην Διονύσιον.»

Ἡ Σύνοδος ἀποκριoύσα τὴν προσωπικὴν παράστασιν τῆς Ἁγίας Τριάδος φέρει παραδείγματα καὶ ἐκ τῆς Γραφῆς καὶ ἐκ τῶν Πατέρων. Παρατίθεται τὸ χωρίον τῶν «Πράξεων» «Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῶ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ χαράγματι τέχνης καὶ ἐν θυμῆσεως ἀνθρώπου τὸ θεῖον εἶναι ὁμοιον». Ἐνῶ δὲ ὁ Δαβὶδ λέγει «ἐκ γαστρὸς προδ' Ἐωσφῶρου ἐγέννησά σε», ἀκαιάληπιος ὁμοιωθεῖται ἡ γέννησις καὶ οὐχὶ σαρκικῆ, καὶ ὁ Ἡσαΐας εἰπὶ ὁμοιωσάτω τὸν Κύριον, μὴ εἰκόνα ἐποίησε τέκτων ἢ χρυσοκόος χοιεύσας χρυσοῖον περιεχούσων αὐτὸν ὁμοιωμακατασκευάσεν αὐτὸν» (ΜΗ 44).

Φέρονται καὶ οἱτιν ποραδείγματα ἐκ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνὸς γράφει «πρὸς δὲ τούτοις φησὶ τοῦ ἀσράτου ἀπειριγράπτου ἀσχηματίστου Θεοῦ τίς δύναται ποιῆσαι μέμημα, παραφροσύνης τοίνυν ἄκρος καὶ ἀσεβείας τοῦ σχηματίζεν τὸν Θεόν» (Βιβλ. Δ'), Γρηγόριος δὲ ὁ Διάλογος κολύει τὴν παράστασιν τοῦ Πατρὸς, ἐξ οὗ καὶ τὴν προαιώνιον γέννησιν τοῦ Υἱοῦ ἐκ Πατρὸς μόνον μὲ τὸν νοῦν πρόπει νὰ ὑπολογίζωμεν

Ὡς πρὸς δὲ τὸ ὄραμα τοῦ Δανιὴλ διτε εἶδε τὸν Πατέρα παλαιὸν τῶν ἡμερῶν καθήμενον ἐπὶ βήματος, οὐχὶ ὁ Πατήρ, ἀλλ' ὁ Υἱὸς νοεῖται, δοῦς καθήμενος ἐπὶ θρόνου θὰ ἐλθῆ ἵνα κολνη πάσας τὰς φυλάς. Καὶ ἡ Ἀποκάλυψις δὲ ὡς πολὶδὸν τὸν Υἱὸν νοεῖ ὡς Ἀκαὶ Ω ἡ πρώτη τοῦ Υἱοῦ γέννησις καὶ ἡ δευτέρα καὶ τὸ «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» λέγει δὲ ὁ Ἰερὸς Μάξιμος «τὸ σήμερον νεώτερον τοῦ χθὲς» (Κεφ. Γ' εἰς Ἄρθρον)

Τοιοῦτοτρόπως οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς ἠθέλησαν ἐπιμδῶς ἐν Ρωσίᾳ νὰ ἐμπαδίσωσι τὴν ἐπικράτησιν τῆς προσωπικῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος παραστάσεως.

Ἰσως διότι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχε φαίνεται, παριστῶση εἰς Ρωσίαν ἡ προσωποποίησις τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, ἡμῖς τότε ἀπεκρούετο ἐν Ἀνατολῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Δύσει, ἐφ' ὅσον καὶ Γρηγόριος ὁ Διάλογος ἀπέκρουε τὴν προσωποποίησιν τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Σήμερον καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἔχει ἐν χερσὶ ἐν τῇ εἰκονογραφίᾳ τὴν προσωπικὴν παράστασιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁπως καὶ παρ' ἡμῖν.

Ἐν Καρδίῳ

† Ο ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΑΝΑΡΙΟΦΕΡΣΑΔΩΝ

ΙΕΖΕΚΙΗΛ

ΟΧΙ ΒΑΡΕΙΑΙ ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χρὸς ἐδήλωσε πολλάκις ὅτι ἐκεῖνοι τὸν ἀγαποῦν ἀληθινά, οἱ ὁποῖοι τηροῦν τὰς ἐντολὰς του, καὶ εἰς τοὺς τοιοῦτους δίδει καὶ ἐκεῖνος τὴν ἀγάπην του. Ἐάν ἀγαπάτε με, εἶπε πρὸς τοὺς μαθητὰς του, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε» (Ἰω. ΙΔ' 15) — «Ὁ ἔχων τὰς ἐντολὰς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ ἀγαπῶν με» (αὐτόθι 21) — «ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει καὶ ὁ Πατὴρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν» (αὐτόθι 23). «Καθὼς ἠγάπησέ με ὁ Πατὴρ, κἀγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς· μένετε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. Ἐἰν τὰς ἐντολὰς μου τηρήσητε, μένετε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου». Ἰω. ΙΕ' 9 — 10) «Ἔμεις φίλοι μου ἐστε, ἐάν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ ἐνελλομαι ὑμῖν, (αὐτόθι 14).

Ὁ μὴ τηρῶν τὰς ἐντολὰς του ἐργάζεται τὴν ἀνομίαν. Τί δὲ λέγει διὰ τοὺς τοιοῦτούς; «οὐδέποτε ἔγνω ὑμᾶς ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν (Ματθ Ζ' 23)

Ὁφείλομεν λοιπὸν νὰ ἐκτελῶμεν τὰς ἐντολὰς τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ ἐντολαὶ αὗται θ' ἀποτελέσουν τὸ Κρ τήριδν μας κατὰ τὴν ἀνταπόδοσιν καὶ τὴν μισθαποδοσίαν. Πολλοὶ ὅμως ἐνίστανται καὶ λέγουν: αἱ ἐντολαὶ τοῦ Χριστοῦ εἶναι πολὺ δύσκολοι καὶ βαρεῖται καὶ ἀνώτερα ἀπὸ τὰς δυνάμεις μας. Θ λομεν νὰ τὰς φυλάττωμεν, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦμεν. Πολλοὶ ἀτίθειαι καὶ πλημμέλειαι τῆς φύσεως καὶ αοῦ Χαρακτῆρός μας παρασύρουν παρὰ τὴν ἐναντίαν ἐπιθυμίαν μας.

Ὅτι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δυσκολεύεται εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπανίσταται ἐναντίον των, μᾶς τὸ δηλώνουν καὶ αἱ Γραφαί. Ὁ Παῦλος μᾶς λέγει ὅτι, ὅταν ἡ ἁμαρτία βασλεύη εἰς τὸ θνητὸν σῶμα μας, εἴμεθα δοῦλοι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν (Ρωμ. ΣΤ' 12—13) Λέγει ἀκόμη ὅτι ἡ σὰρξ, δάνει Χριστοῦ ἀνθρώπος, ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος (Γαλ. Ε' 17). Ἀλλὰ καὶ λέγει ἐν ταύτῳ· «πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελήσητε». (αὐτόθι 16) Ἡ ἁμαρτία λοιπὸν ἐπηρεάζει κατὰ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὅταν δουλεύῃ κανεὶς εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Τὸ πρᾶγμα διαφέρει, ὅταν, διὰ τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀγιαστικῶν μέσων, ἤλλαξεν ἡ ἐν ἡμῖν κατάστασις καὶ ὑπεχώρησαν καὶ ἐνεκρῶθησαν τὰ σαρκικὰ πάθη κα' αἱ ἁμαρτωλαὶ ἐπιθυμίαι, τότε ἡ ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ γίνεται ζωὴ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ (Ρωμ. ΣΤ' 12—14) δ' α' τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν του. Καὶ ὑπὸ τὴν κατάστασιν αὐτὴν αἱ ἐντολαὶ γίνονται ἕλαφρα καὶ εὐκολοὶ καὶ ἀγαπηταί.

Τοῦτο εἶχεν ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, ὅταν ἔγραψεν εἰς τὴν πρώτην

ἐπιστολήν του· αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηρῶμεν καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖα οὐκ εἰσὶν, ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ κἄ τὸν κόσμον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἢ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν».

Ἄ· Ἰω. Ε' 3—4. Κόσμος σημαίνει ἐδῶ τὰ ἁμαρτωλὰ πάθη καὶ ἁμαρτωλοὺς τρόπους τῆς ζωῆς. Ἡ δύναμις των εἶνε μεγάλη ἀλλὰ τὴν κατανεῖδ' ὁ ἀλλήθενά πιστός, ὅταν ἔχη πραγματικὴν ἐπίσημ' ἐντὸς του τὴν διὰ Χριστοῦ ἀναγέννησιν καὶ τὸν διὰ τοῦ Χριστοῦ ἁγιασμόν. Καὶ τότε, διὰ τὰς το αὐτὰς ψυχὰς, αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ δὲν εἶνε βαρεῖαι διότι ἐνεὸς των δὲν κυριαρχεῖ πλέον ἡ δύναμις τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ δύναμις των διὰ τῆς θείας χάριτος, γίνεται ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸ ἐκφράζει καὶ ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, ὅτι «ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἑλαφρὸν ἐστίν» (Ματθ. ΙΑ' 30). Φορτίον ἑλαφρὸν ἔννοεῖ τὰς ἐντολάς του. Μικρὰ δὲ σύγκρισις τῆς ζωῆς τοῦ παραβάτου των μᾶ, πείθει καὶ πειραματικῶς διὰ τὴν ἀλήθειαν τῆς βεβαιώσεως ταύτης.

Τίποτε δὲ δίδει τόσας δυσκολίας εἰς τὴν ζωὴν μας ὅσον ἡ ἐν αὐτῇ κυριαρχία τῆς ἁμαρτίας. Ὑβρεις, καταλαλαίαι, ζηλοτυπία, φθόνοι, ἔχθραι, θυμοί, κραυγαί, διχοστασίαι, διαμάχαι ἀκρίστοι, πλεονεξίαι, ἐμπαθεῖς καὶ ἀνήσυχτοι φιλοδοξίαι, καὶ αἱ ἀσέλγειαι καὶ αἱ ἀκολασίαι τῆς σαρκὸς, εἶνε διὰ τὴν ψυχὴν καὶ διὰ τὴν σάρκα μας καὶ τὸν θῆον μας φοβεραὶ μάστιγες καὶ δίδουν εἰς τὴν ζωὴν μας φοβεροὺς κόπους καὶ δηλητήρια καὶ πικρίας.

Τὸ ἐναντίον συμβαίνει μὲ τὴν τήρησιν τῶν θείων ἐντολῶν. Χρειάζεται βέβαια προσπάθεια καὶ ἀγ'όν, διὰ νὰ νικηθοῦν ἐντὸς μας τὰ διάφορα πάθη καὶ αἱ ἐπιθυμίαι τῆς ἁμαρτίας· ἀλλὰ τίποτε, ποῦ ἀξίζει τὸν κόπον, δὲν γίνεται χωρὶς μόχθον καὶ ἀγῶνα. Ὁ μόχθος ὅμως αὐτὸς εὐρίσκει πλουσιωτάτην ἱκανοποίησιν καὶ ἀνοίγει εἰς τὸν θῆον μας μεγάλας καὶ ἐξαιρέτους εὐκολίας. Ὁ ἄνθρωπος τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων κοπιᾷ· ἀποζημιώνεται ὅμως μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ σώματός του καὶ εἶνα' ἀπειράτως ζηλευτότερος ἀπὸ τὸν ἔχοντα νωθρὸν καὶ ἀγύμναστον σῶμα. Ἡ πεζοπορία ἔχει τοὺς κόπους τῆς· ἀλλὰ ὁ πεζοπόρος κινεῖται ἀσυγκρίτως εὐκολότερα καὶ εὐαρεστότερα ἀπὸ τὸν τρέμοντα καὶ διὰ μικρὸν περίπατον. Ἡ μελέτη καὶ ἡ μάθησις ἀπαιτοῦν μόχθους· ἀλλὰ δίδουν εἰς τὴν ζωὴν καὶ εὐκολίας, διὰ τὰς ὅποιαις εἶναι ἀνίκανος ἡ ἀγραμματισία καὶ ἡ ἀμάθεια. Ὅμοια ὁ δ' ἀ νὰ γίνῃ κανεὶς ἱκανὸς εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν, ὀφείλει βέβαια νὰ κοπιᾷ. Ἀλλὰ ὁ κόπος του ἀμειβεται ταχύτατα καὶ ἱκανοποιητικώτατα. Διότι, καθ' ὅσον προχωρεῖ περισσότερο εἰς ψυχικὴν τοῦ ἀναγέννησιν καὶ καθαγίας, εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν θείων ἐντολῶν, αὐτὸν πλουσιῶς αἱ πνευματικαὶ καὶ ἠθικαὶ εὐχαριστήσεις του καὶ ἡ περισσοτέρα ἠθικὴ του δύναμις τὸν καθιστᾷ καλῆτερον ἀγωνιστὴν καὶ κυβερνήτην τῆς ζωῆς του.

Πραγματικά βαθεῖται δὲν εἶναι αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ, ἐντολαὶ δικαιοσύνης καὶ εὐ-
ρήνης καὶ ἐπιεικείας καὶ πραότητος καὶ ἀγάπης· Σκληρὰ, βαρεῖα καὶ τρομακτικὴ
εἶνε, ἐπαναλαμβάνομεν, ἡ ζωὴ τῆς ἁμαρτίας μὲ τοὺς ἐγωϊσμοὺς τῆς, τὰς ἰδιοτρο-
πίας τῆς, τοὺς θυμοὺς τῆς, τὰς ἀλαξονίας τῆς, τὰς ἰδιοτροπίας τῆς, τὰς ἔριδας τῆς,
τὰς διαμάχας τῆς, τοὺς φθόνους τῆς, τὰς ἔχθρας τῆς, καὶ τὰς παντίας ἀταξίας καὶ
ἀνωμαλίας τῆς, αἱ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν ἀσχημίαν ὁμοῦ καὶ τὴν κόλασιν τοῦ ἀν-
ρωπίνου βίου.

ΜΙΧΑΗΛ. Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ

JACOB OWBEGER

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΩΡΑΙ ΤΟΥ ΛΥΤΡΩΤΟΥ

(ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)

III

ΩΡΑΙ ΒΑΘΥΤΑΤΟΥ ΑΙΣΧΟΥΣ

«**Ἢαὶ θέλω σὲ παραδώσει εἰς τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ
θέλουσι κητσακάψαι τὸ πορνικὸν ἔκημά σου, θέλου-
σιν ἔτι σὲ ἐκθύσει τὰ ἱμάτιά σου καὶ ἀφαιρέσει τοὺς
στολισμοὺς τῆς λαμπρότητός σου καὶ θέλουσι σὲ ἀφή-
σει γυμνὴν καὶ ἀσκέπαστον.**»

(Ἰεζεκιήλ κεφ. ιατ' §39)

Ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ μᾶς παριστάνει μὲ μιαν εἰκόνα μιᾶς κακῆς καὶ ἀγαθοῦς γυ-
ναικός τὴν ἀχαριστίαν κατὰ τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὅποιαν δεικνύει ὁ ἄνθρωπος
διὰ τῆς βαρείας ἁμαρτίας. Πᾶν ὅτι ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς καλῆς πατρικῆς χειρὸς τοῦ
Θεοῦ χρησιμοποιεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς ὡς ὄπλον κατὰ τοῦ Θεοῦ. Πᾶν ὅτι στολίζει καὶ ἐξυψώνει
τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν κατάστασιν τῆς χάριτος, περὶ ὁ ἁμαρτωλὸς ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ πατεῖ,
οὕτως εἶπεῖν, μὲ τοὺς πόδας του. «Ἐπειδὴ πρό πολλοῦ συνέτριψα τὸν ζυγὸν σου, διέσπα-
σα τὰ θεσμά σου καὶ σὺ εἶπας, δὲν θέλω σταθῆ παραβάτης πλέον» (Ἰερεμίας κεφ. β' § 20)
Οὕτω μᾶς περιγράφει ὁ Κύριος τὸ εἶδος τῆς πράξεως τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀπέναντι τοῦ Κυ-
ρίου καὶ δημιουργοῦ του καὶ ἀπειλεῖ ὅτι θὰ τιμωρήσῃ τὴν τοιαύτην ἀχαριστίαν.

«**Θέλω σὲ παραδώσει εἰς τὴν χεῖρα αὐτῶν καὶ θέλουσι σὲ ἐκθύ-
σει τὰ ἱμάτιά σου καὶ θέλουσι σὲ ἀφήσει γυμνὴν καὶ ἀσκέπαστον.**»

Ἐπὶ τοῦ θνήσκοντος Σωτῆρος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ βλέπομεν ἐκτελουμένην αὐτὴν τὴν ἀπειλὴν
ἕως τὴν πρακτικωτέραν λεπτομέρειαν. Οὗτος ἐγένινεν δι' ἡμᾶς ἁμαρτία καὶ ἐπήρε τὸ χρεῖμα
καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐπ' αὐτοῦ. Οὕτω βλέπομεν τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ὄχι μόνον μὲ
τοὺς μεγαλύτερους πόνους καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην ἐγκατάλειψιν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ βαθύτατον

αίσχος νὰ διαβαίη τὰς τελευταίας ὥρας τῆς ζωῆς Του. Τὸν βλέπομεν **Ἰον) Γυμνόν. 2ον) Ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ αἵσχους τοῦ Σταυροῦ καὶ 3ον) Νὰ θνήσκῃ μεταξὺ δύο κακοῦργων.**

Εἰς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν θέλωμεν νὰ ἐνδιατρίψωμεν σήμερον.

I

Ὁ Ἰησοῦς κρέμαται ἀπογυμνωμένος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Εἶναι ἄρα παραδεδομένος εἰς τὰ θρασῆ δλέμματα ἐνὸς βαρβάρου καὶ ἀναιδοῦς ὄχλου, χωρὶς ἄμυναν. **Χριστιανέ μου, ἤμπορεῖς νὰ σκεφθῆς τί σημασίαν εἶχε διὰ τὸν πάσχοντα ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ Ἰησοῦς; Εἶσαι εἰς τὴν θέσιν νὰ συναισθάνεσαι τὸ αἷσχος καὶ τοὺς τόνους τοῦ ἐδομηκούργου αὐτοῦ ἢ ἡ τρομερὴ κατάστασις;** Μεταξὺ ὄλων τῶν αἰσθημάτων τὰ ὅποια ὁ Θεὸς ἔθεσεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου εἶνε καὶ ἡ αἰσθησις τῆς αἰδοῦς, ἡ τρυφερωτέρα καὶ ἱερωτέρα. Εἶναι ἐκεῖνη ἡ μυρωδιὰ τῶν τριανταφύλλων τοῦ Οὐρανοῦ, ὁ ὁποῖος καλύπτει ὡς πέπλον τὴν ἔσπεσμένην φύσιν μας. **Εἶναι ἐκεῖνη ἡ μυστηριώδης εὐγένεια τοῦ Οὐρανοῦ, ἡ ὅποια ἀπὸ τὴν δημιουργικὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ ἐχύθη εἰς τὴν μορφὴν τοῦ ἐρυθριῶντος προσώπου.** Τόσον θαθεῖα καὶ ἰσχυρὰ ἦτο ἡ αἰσθησις αὐτὴ, ὥστε προτιμοῦσαν συχνὰ οἱ μάρτυρες νὰ σχισθοῦν εἰς τεμάχια παρὰ νὰ φανοῦν εἰς τὴν γυμνότητά τους. Τόσον ἱερὸν ἦτο τὸ αἰσθημα αὐτὸ ὥστε πολλοὶ μάρτυρες παρέδωσαν ἀπὸ πόνον καὶ ἐντροπὴν τὸ πνεῦμά των, ὅταν ἄρχιζαν νὰ τοὺς γδύνουν. Ἀκριβῶς εἰς αὐτὸ τὸ αἰσθημα φανερώνεται ἡ ἀξιοπρέπεια, ἡ εὐγένεια καὶ ἡ ὑψηλότης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἡ ὅποια τρέμει καὶ σείει καὶ θὰ προτιμοῦσε νὰ βυθισθῇ ἐν τὸς τῆς γῆς παρὰ νὰ πάθῃ αὐτὸ τὸ αἷσχος. Τί θὰ εἶχεν αἰσθανθῇ λοιπὸν ὁ ἀγνώτατος ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἐκρέματο μὲ αὐτὴν τὴν τρομερὰν γυμνότητα ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ! **Ἐδῶ εὕρισκόμεθα πρὸ ἐνός μυστηρίου, πρὸ μιᾶς ταπεινώσεως τοῦ Κυρίου, ἡ ὅποια εἶναι ἀκατανόματος καὶ ἀκατανόητος. Τί τρομερὸν θέαμα! Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος καλύπτει τὸ στερέωμα μὲ ἀστέρας, τὴν γῆν μὲ ἄνθη, ὀφείλει νὰ θνήσκῃ εἰς τὴν ἐσχάτην γυμνότητα.** Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐστόλισε τὰ πτεγὰ τοῦ Οὐρανοῦ μὲ πτερὰ καὶ περιέβαλε μὲ μαλλί τὰ ζῶα τοῦ δάσους καὶ τοῦ λειβαδιοῦ, ὀφείλει κατὰ τὰς τελευταίας ὥρας τῆς ζωῆς του νὰ κρέμαται γυμνὸς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Ὁ Οὐράνιος πατὴρ εἶχεν ἐπενδύσει τὸν μονογενῆ Υἱόν του μὲ τὸ αἰώνιον φῶς. Ἐπὶ τοῦ λόφου ἔλαμπε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸ φῶς αὐτὸ καὶ τώρα ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τὸ ἔνδυμά του εἶναι ἡ γυμνότης. Καὶ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο. Τὸ νὰ ὑποφέρῃ μὲ αἷσχος καὶ ἐντροπὴ εἶναι καλὸν ἐαυτοῦ πάρα πολὺ πικρὸν. **Ἐλλὰ ὁ πόνος ἐμδυσθύνεται καὶ διπλασιάζεται ὅταν μαζὺ μὲ τὸ αἷσχος συνταυτίζεται ὁ χλευασμὸς.** Τοῦ ἀγαπητοῦ Σωτῆρος δὲν τοῦ ἔλειψε μαζὺ μὲ τὸ αἷσχος καὶ ὁ χλευασμὸς. Ἦδη διὰ τοῦ Προφήτου τὸν ἠκούσαμεν νὰ θρηνῇ. «**Ὡς ἐμυκτήρησαν πῖντες εἰς βλέποντές με»** (ψαλμὸς κδ' § 7) «**Ἐγὼ δὲ εἶπα· οὐκ ἔστι κτὶ οὐχὶ ἄνθρωπος, ὁ οὐκ εἶδεν ἄνθρωπον καὶ ἐξουθενήθη αὐτὸν λαοῦ»** (ψαλμὸς κδ' § 6). Ἐπὶ [τοῦ Γολγοθᾶ αἰ λέξις αὐτῆς τοῦ προφήτου ἐπραγματοποιήθησαν. Ἐκεῖ ἐχλεύασαν ἐπὶ τοῦ θνήσκοντος λυτρωτοῦ

πάν ὅτι ἦτο ἐπ' αὐτοῦ μέγα καὶ ἱερόν. **Ἐχλεύασαν τὴν καλωσύνην, τὴν παντοδυναμίαν του καὶ τὰ θαύματά Του.** «Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν δὲν δύναται νὰ σώσῃ» (κατὰ Ματθαῖον κεφ. κζ' § 42) **ἐχλεύασαν καὶ τὴν προσευχὴν Του** ἀπέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεὸν ὡς σώσῃ τὴν αὐτὸν» (κατὰ Ματθ. κεφ. κζ' § 43) «ὡς ἴδωμεν ἂν ἔρχηται ὁ Ἥλιος νὰ σώσῃ αὐτὸν» (κατὰ Ματθ. κεφ. κζ. § 49). **Ἐχλεύασαν ἐπίσης καὶ τὴν θεότητά του** αἰὲν εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὡς καταβῆ τὴν ἄνω ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ» (κατὰ Ματθ. κεφ. κζ' § 42). Χριστιανέ μου! τὸ αἰσχος τοῦ ἀπογυμνωμένου καὶ χλευαζομένου Σωτήρος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θὰ μᾶς ἔμεινεν ἄλυτον αἰνίγμα εἰὰν δὲν μᾶς εἶχεν εἰπῆ ὁ προφήτης **«ἢ τιμωρία, ἢ τις ἔφευγε τὴν εἰρήνην ἡμῶν ἦτο ἐπ' αὐτὸν»** (Ἡσαΐας κεφ. γγ' § 5). Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἐγνώρισεν ἀμαρτίαν ἐγένετο δι' ἡμᾶς ἀμαρτία **«ὅτι νὰ γένωμεν ἡμεῖς δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ δι' αὐτοῦ».** (Β' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ κεφ. Ε' § 21). Ὁ ἐξιλασμός διὰ τὰς ἀμαρτίας μας καὶ ἡ εἰκὼν τῆς καταστάσεως τῆς ψυχῆς μας εἰς τὴν θανάσιμον ἀμαρτίαν εἶνε ἐκεῖνο τὸ ὅπερ ὄν θλέπεις ἐδῶ.

Ὁ ἀπογυμνωμένος Σωτὴρ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ εἶνε ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἔπεσε μεταξὺ ληστῶν, οἱ ὅποιοι τοῦ ἐβγάλαν τὸ οὐράνιον ἐνδύμα τῆς ἀγνότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης. **Τὴν εἰκόνα σου, ὦ ἀμαρτωλέ, ἐδέχθη ὁ λαός σου, τὸ αἰσχρὸς σου ἔφερον.** Ὡ! Κύταξε πρὸς αὐτὸν καὶ ἀναγνώρισε εἰς τὴν ἀθλιότητα αὐτὴν τὴν γυμνότητα καὶ τὴν αἰσχύνην τῆς ψυχῆς σου εἰς τὴν ὅποιαν σὲ ἔρριψεν ἡ θανάσιμος ἀμαρτία. Τί ἀπεριγράφτως ὠραῖον εἶναι λοιπόν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν κατάστασιν τῆς χάριτος, ἡ ὅποια τὴν ἐξαγιάζει! Πόσον πλουσία καὶ πόσον ὑπέροχος εἶνε αὐτή. Τόσον ὠραία ὥστε ὁ Θεὸς ὁ ἴδιος ἐν αὐτῇ εὐχαριστεῖται νὰ θλέπῃ μίαν ἀντανάκλασιν τῆς οὐρανιας καλλονῆς του. Τόσον πλουσία εἶναι ὥστε ὅλοι οἱ θησαυροὶ τοῦ κόσμου ἀπέναντι ἐλαίνης θὰ ἦσαν μόνον σκόνῃ ἀνευ ἀξίας. Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν τῆς ἀγίας εὐνοίας εἶναι ἡ ψυχὴ ἤδη εἰς τὴν κατοχὴν τῆς ἀγάπης τοῦ τρισυποστάτου Θεοῦ. Εἰς αὐτὴν ἀνήκουν αἱ ἀπειροὶ ἀξίαι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ μέσου αὐτῆς πάντα τὰ καλὰ ἔργα ἐπὶ τῆς γῆς λαμβάνουν ὑπερφυσικὴν ἀξίαν καὶ ἀπαίτησιν αἰωνίας ἀμοιβῆς ὅταν ἔγουν ἐκτελεσθῆ ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν. Τυχρὰ ψυχὴ εἰς τὴν κατὰστασιν τῆς εὐνοίας! Εἶναι ὡς τέκνον τοῦ Θεοῦ καὶ κληρονομὸς αὐτοῦ. Οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἅγιοι εἶναι φίλοι καὶ προστάται σου. **«Ὡ! νὰ ἤθελες νὰ ἀναγνωρίσῃς τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ! Καὶ ὅταν ὁ ἀνθρώπος πράττῃ ἕνα θανάσιμον ἀμάρτημα ποῖα εἶνε ἡ συνέπεια; «καὶ ἔφυγεν ἀπὸ τῆς θυγατρὸς Σιῶν πᾶσι ἡ δόξα αὐτῆς»** (Θρηνοὶ Ἱερεμίου κεφ. Α' § 6). Ἡ ἀμαρτία τῆς ἀφήρησε τὰ πάντα. Γυμνὴ, πτωχὴ καὶ παραμορφωμένη μέχρι ἀγνωριστίας εὐρίσκεται πρὸ τοῦ οὐρανοῦ. **«πάντες οἱ φίλοι αὐτῆς ἐφέρθησαν πρὸ αὐτῆν ἀπίστως, ἔγιαν ἐχθροὶ εἰς αὐτὴν»** (Θρηνοὶ κεφ. Α' § 2)

Χριστιανέ μου! Τὸ νὰ ἀπωλέσῃ τις τὰ πάντα, τὸ νὰ παύτῃ κανεὶς νὰ εἶνε τέκνον τοῦ Θεοῦ, τὸ νὰ χάσῃ τις τὸ δικαίωμα ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἐπὶ ὅλων τῶν προσφερθειῶν ὑψηροῦν, τὸ νὰ παύσῃ τις νὰ ἔχῃ τὸν Θεὸν ὡς φίλον καὶ νὰ τὸν κἀν ἐχθρὸν, τὸ νὰ θλέπῃ τις ἑαυτὸν ἐγκαταλειμμένον ἀπὸ τοὺς κονοίκους τοῦ οὐρανοῦ εἶναι μία πτώσις, εἶνε ἕνα αἰσχος τόσο, βαθύ, τόσοσ τρομερόν, ὥστε θὰ ἦτο προτιμώτερον νὰ ἀπωλέσωμεν τὰ πάντα,

νά υποφέρωμεν τὰ πάντα παρὰ νά κάνωμεν μίαν θανάσιμον ἁμαρτίαν. Καί ἐν τούτοις πόσον ἀδιαφόρως, μέ πόσῃ ἐλαφρότητι δέν γίνεται ἁμαρτία ἐπὶ ἁμαρτίας.

Τίποτα δέν ἀπορρίπτει ὁ ἄνθρωπος ὡς τὴν καλλονὴν, τὴν εὐγένειαν καὶ τὸν πλοῦτον, ὅσον τὴν υἰοθέτησιν παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν κατάστασιν τῆς εὐνοίας καὶ ἐν τούτοις δέν ὑπάρχει μεγαλύτερον δυστύχημα ἀπὸ αὐτὸ. Τίποτα δέν ταπεινώνει, τίποτα δέν αἰσχύνει περισσότερο ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ὡ ἀκατωτῶλῃ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου. Ἔξθε νά ἀναγνώσῃς καὶ τὴν ἁλήθειαν αὐτῆν καὶ νά τὴν ἐνστερνισθῆς. Τότε δέν ὁ ἄφηνες τὰς ἐβδομάδας τῆς ἁγίας ἐποχῆς τῶν νηστειῶν νά περάσουν ἀνώφελα! Τότε θὰ ἐπήγαίνεις εἰς μίαν πλήρη μετανόησιν ἐξομολόγησιν, νά ἄφηνες τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ νά ἐνδυθῆς τὸν νέον «τὸν κτισθέντα κατὰ Θεὸν ἐν δικαιοσύνη καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας» (πρὸς Ἐφεσούς ἐπιστολὴ κεφ. Δ' § 24). Ἀμήν!

ΔΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΚΑΙ ΟΨΑΙΔΩΝ,, ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Σωκράτους καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ
(ἐκ τούτων ἓν παράδειγμα: Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος — Ἐπιστάσεις τινὲς ἐπὶ τῶν κατ' αὐτὸν)

Τινὲς ἠθέλησαν νά συγκρίνωσι τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ Σωκράτους, φθάσαντες μέχρι τοῦ ν' ἀντιπαραβάλωσι τὸν «Φαιδωνα» τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὰς «πράξεις τῶν Ἀποστόλων», προσεγγίζοντες, κατὰ τὸ δυνατόν, πρὸς ἀλλήλας τὰς δύο, ἐν τοῖς ρηθεῖσι βιβλίοις ἱστορίας καὶ πλεῖστα ἐδρᾶσκοντες μεταξὺ τούτων τὰ σημεῖα ἐπαφῆς.

Ὁ περιώνυμος μάλιστα Ρενὴν προβαίνει μέχρι τοῦ νά καλῆ τῶν «Ἀποστόλων τὰς Πράξεις» βιβλίον φαιδρότητος, τίτλον τὸν ὅποιον ἐν τούτοις δέν ἀπέδωκε καὶ εἰς τὸν Φαιδωνα, παρ' ὅλον τὸν ἔηκοντα δι' αὐτοῦ «ρωμαντισμὸν» τὸν ἐμφαινόμενον εἰς τὰς ὄνειρῶδεις θεωρίας καὶ τὰς μόνον μὲ ἐλπίδας καὶ ὄνειρα φαντασίας ἐξημμένης συνυφασμένης ἐν αὐτῇ ἰδέας, ἐνφ' ἑτικώτερον βιβλίον ἀπὸ τὰς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων», πραγματικὴν κατὰ πάντα ἱστορίαν, δυσκόλως θὰ ἠδύνατο νά νοηθῆ.

Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Σωκράτους καὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ, ὅποια ἀπόστασις! Ἐξ ὅλων τῶν σημείων τῆς πασιφανοῦς μεταξὺ αὐτῶν διαφορᾶς. καθ' ἓν καὶ μόνον θὰ ἤρκει νά μετρηθῆ ἢ ἐν λόγῳ ἀπόστασις καὶ τοῦτο: Οἱ μαθηταὶ τοῦ Σωκράτους, ὡς γράφει μία διάσημος γαλλικὴ συγγραφεὺς (ἡ Λουκία Φέλιξ Φυρ-Γκογιάν, ἐν τῇ βιβλίῳ αὐτῆς, τὸ περὶ «Ψυχῆς τῶν Ἁγίων»), ἦν καὶ μάρτυρες αὐτόπται τοῦ θανάτου τοῦ διδασκάλου αὐτῶν, δέν ἔσχον ὅμως τὴν δύναμιν οὐχὶ νά ἀποθάνωσι καὶ αὐτοί, ἀλλ' οὔτε ζήσαντες κατῶρθωσαν νά δώσωσιν ζωὴν εἰς τὴν δι-

δασκαλίαν αὐτοῦ. Ἐνῶ μεταξὺ τῶν Μαθητῶν ἢ Ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ, πόσοι, ὄχι μόνον δὲ παρεκλούθησαν, Ζῶντος Αὐτοῦ. τὴν Διδασκαλίαν Του, πολλοὶ δ' ὀλιγώτερον παρέστησαν κατὰ τὸν Θάνατον Αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ φανατικοὶ διώκται τῆς Διδασκαλίας Αὐτοῦ, καὶ τῶν ὁπαδῶν ταύτης ἐγένοντο. Καὶ ὅμως κατ' ἐπίδρασιν Ἄνω τέρας τινός Δυνάμεως, ὑπὸ περιστάσεις ἀριδήλως ἱστορικῆς ἐκδηλωθείσης, ἀνεδείχθησαν Κήρυκες διακρεπέστατοι τῆς Διδασκαλίας Αὐτοῦ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μιμηταὶ πιστοὶ τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Θανάτου Αὐτοῦ.

Μεταξὺ δὲ τούτων προεξάρχοντα συναντῶμεν ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων, τὸν ποτὲ Σαουλ ἢ Σαβλον, ἤδη δὲ Παύλον, τὸν εἰς Δαμασκὸν μεταβαίνοντα ὅπως ἀγάγη δεσμίως τοὺς ἐκεῖ ὁπαδοῦς καὶ μαθητὰς τοῦ Ναζωραίου, "ἀλλὰ καθ' ὁδὸν κατόπιεν τῆς θαυμασίας ἐκείνης ὀπτασίας, ἐν ἀρχῇ μὲν ἐκτυφλούμενον, ἀλλ' εἶτα, διὰ τοσαύτης φωτιστικῆς δυνάμεως ἐφοδικζόμενον ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ Θεία Μυστήρια νὰ ἐμβατεύσῃ.

Καὶ τίς, τὰ κατὰ τὸν ἔκτοτε εἰς Ἀπόστολον τῶν Ἐθνῶν ἀναδειχθέντα, παρακολουθῶν δὲν ἰθαύμασε τὴν πολυσχιδῆ ἀλλὰ πολυκύμαντον δρᾶσιν τοῦ Παύλου, καὶ δὲν διηπορήθη πόθεν (εἰ μὴ Ἄνωθεν) ἐπορίσθη, τὸ μικρὸν ἐκεῖνο καὶ ἀσθενὲς δέμας, τὴν δυνάμιν πρὸς τόσους μύχθους ἀλλὰ καὶ πρὸς τόσους ἀγῶνας, χάριν τοῦ ὀνόματος Ἐκείνου τὸν ὁποῖον μικρὸν πρότερον ἐβλασφήμει [καὶ κατεδίωκε; Καὶ ἔβλεπται ὑψίσταται καταδιώξεις παντοίας, φυλκκισμοὺς, καὶ δέχεται πληγὰς μέχρι θανάτου. Ὅταν πεντάκις δέχεται παρὰ τῶν Ἰουδαίων τεσσαράκοντα παρὰ μίαν μαστογώσεις καὶ ἄλλοτε πάλιν ἀπηνῶς ραβδίζεται, ἔτι δὲ καὶ λιθοβολεῖται. Ὅταν ποικίλους κινδύνους δεατοίχεται, κινδύνους ἐκ ληστῶν, κινδύνους ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ γένους, ὄσφ καὶ ἐκ τῶν ἔθνων, κινδύνους ἐν πόλεσι, κινδύνους ἐν ἐρήμοις, κινδύνους ἐν θαλάσσις, κινδύνους ἐν ποταμοῖς κ.τ.λ.κ.τ.λ. τίς ἀπομένει πλέον ἀμφισβηλία περὶ τοῦ ὅτι ἐνθαρρύνων αὐτὸν καὶ ἐνισχύων ἦτο Χριστὸς ὁ τῶν Δυνάμεων Θεός;]

Ἀλλὰ καὶ εὕτως ἐνισχυόμενος ὁ Παῦλος, Θεοδὸν παρ' οὐσιάζεται, κατὰ τινὰς περιστάσεις, ὄλην αὐτοῦ ἐκδηλῶν τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν. Τοῦτο δὲ δσάκις ὄλη ἢ ἐν αὐτῷ ὑπεράνθρωπος γενναϊότης ὑποχωρεῖ ἀπέναντι τῆς πρὸς τοὺς ἰδίους αἰσθηματικῆς διαθέσεως καὶ συμπαθείας. Ἡ περίπτωσις τῶν ἀποχαιρετστηρίων συναντήσεων ἐπὶ ἀποχωρισμῷ ἀπὸ τῶν κατὰ τόπους ἀδελφῶν εἶνε ἢ κατ' ἐξοχὴν ἀδυναμία του.

Τοιοῦτοτρόπως ἔβλεπται εἰς Μίλητον, καὶ ἔρχονται ἐκεῖ καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ ἀδελφοί, ἀποχαιρετῶν αὐτοῦ προλέγει ὅτι «τὸ πρόσωπον αὐτοῦ οὕτω δ ψονταί» καὶ τοῦτο γίνεται ἀφορμὴ ζωηροτάτης παρὰ πᾶσι συγκινήσεως, ἧς δὲν μὲν ἀμέτοχος ὁ Ἀπόστολος. Τὸ αὐτὸ καὶ πρὸς τοὺς τῆς Πτολεμαίδος ἀδελφοὺς συγκινήσεως αἰσθημα ἐκδηλοῖ, καὶ ἐν μέρει σακρῶν, ἔβλεπται αὐτοῦ καὶ ἀκούει ὀλοφυρομένους ἐπὶ τῷ χωρισμῷ. Καὶ ἤδη ἄ; παρακολουθήσωμεν τὸν Παῦλον ἐν τῇ συνεχεῖ τῶν γεγονότων, καὶ λάβωμεν κατὰ νοῦν τὴν συνδέουσαν αὐτὸν ψυχικὴν ὁδόν, ὅταν τὸ ἐφ' οὗ ἐπεβίβασθη πλοῖον ἀπομακρύνεται ἀπὸ τῆς παραλίης, οἱ δὲ ἀφ' ὧν ἀπεχωρίσθη ἀδελφοὶ ἐξακολουθοῦσι, γονυκλινεῖς ἐπ' αὐτῆς, νὰ στρέ

φωσί τὰ ὄμματα δακρῦθρεκτα, ὅτε μὲν πρὸς τὸν οὐρανόν, ὡς ἐν δεήσει, ὅτε δὲ πρὸς τὸν ἀπομακρυνόμενον Ἀπόστολον, ὃν γινώσκουσιν ἤδη ἐκ προρρήσεως, μεταβαίνοντα πρὸς νέους μόχθους καὶ πρὸς νέα δεινά! ... Νὰ φαντασθῶμεν διαμένοντα ἀσυγκίνητον τὸν Ἀπόστολον πρὸς παρομοίαις σκηπῆς; Οὐχὶ δεδαίως. Ἐν μόνον, ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὡς παρηγοροῦν καὶ τὸν μὲν καὶ τοὺς δὲ, ἡ σκέψις ἐκείνων καὶ ἡ συναίσθησις τούτου δεῖ «ὁ τῶν Ἑθνῶν ἀπόστολος ἐπορεύετο φέρων τὸ φῶς τὸ διανοίξαν τοὺς ἰδικούς· τοὺς πνευματικούς ὀφθαλμούς, τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἀνέσπερον, πρὸς ἄλλους λαούς, οὗ ἐν σκότει καθημένους. ...»

Μίνια,

Ἄρχ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΓΙΑΝΑΓΚΑΣ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ὅλοι, ἀνεξαρτήτως τῆς ἡλικίας μας, εἴμεθα τέκνα Θεοῦ καὶ ἔχομεν ἀνάγκην θείας παιδαγωγίας. Εἶνε δὲ παιδαγωγία θεία, ἡ θεοσέβεια, ἡ ὁποία εἶνε μάθησις διὰ τὴν ἀληθινὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ καὶ παιδευσίς διὰ τὴν ἐπιγνώσιν τῆς ἀληθείας, καὶ ὀρθῆ ἀνατροφὴ καὶ διάπλασις, ἡ ὁποία ἀνάγει εἰς τὸν οὐρανόν. Εἶνε δὲ καὶ ἡ κατὰ Θεὸν παιδαγωγία, διδασκαλία καὶ μετάδοσις καὶ χρησιμοποίησις τῆς ἀληθείας διὰ τὴν ἰσωτερικὴν πνευματικὴν θεώρησιν τοῦ Θεοῦ καὶ καθοδηγία πρὸς πράξεις ἁγίας αἱ ὁποῖαι κάμνουν τοὺς παιδαγωγουμένους ἀξιούς τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ὁ παιδαγωγός μας οὗτος εἶναι ὁ Ἰησοῦς. Ὅπως ὁ στρατηγός κατευθύνῃ τοὺς στρατιώτας του μεριμνῶν διὰ τὴν δόξαν των, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειάν των, ἔπως ὁ κυβερνήτης πηδαλιουχεῖ τὸ σκάφος μὲ σκοπὸν νὰ σώζῃ τοὺς ἐπιβάτας· τοῖς οὐτοτρόπως καὶ ὁ Παιδαγωγός Ἰησοῦς προνοεῖ διὰ τὴν κηδεμονίαν μας καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν μας, καὶ μόνον οἱ πειθόμενοι εἰς τὸν Παιδαγωγὸν ταῦτον δύνανται νὰ ἔχουν ὅσα εὐλόγως ζητοῦν ἀπὸ τὸν Θεόν.

Ὅπως λοιπὸν ὁ κυβερνήτης δὲν ἀφήνει νὰ φέρεται πάντοτε ἀπὸ τοὺς ἀνέμους ἀλλὰ πολλάκις ἀντιστέκει ἀντίπρωρος πρὸς τὰς καταιγίδας· τοῦτοτρόπως ὁ Παιδαγωγός δὲν παιδεύει πάντοτε κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰς ἐνοχὰς τῆς φύσεώς μας· ἀλλ' ἀντεπεξέρχεται ἐναντίον των καὶ ζητεῖ νὰ τοὺς δαμάζῃ ὁσάκις βλάπτουν τὸν ἄνθρωπον, διὰ νὰ στήσῃ ἐντὸς τῆς ψυχῆς τὸν σωτήριον νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ φέρῃ τοὺς παιδαγωγουμένους εἰς τὸν λιμένα τῶν οὐρανῶν.

Ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαίων μᾶς παρέδωκε τὰ ὄνόματα παιδαγωγῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνετέθη ἡ διευπαιδαγωγησις υἱῶν βασιλέων ἢ ἄλλων ἰσχυρῶν ἐλάχιστα ὅμως ἢ κακῶς ἀντεπεκρίθησαν εἰς τὸ ἔργον των, διότι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι—οἱ παιδαγωγοὶ—εἶχαν πολλὰ ἐλαττώματα καὶ κινήσας. Καὶ τὰ παιδαγωγικά δὲ συστήματα ἀνθρώπων πολυμαθῶν διαστρέφουν πολλάκις, ἀντὶ νὰ παιδαγωγοῦν, ἢ ἐξασκοῦν περιωρισμένην παιδαγωγικὴν μέρφωσιν.

Ὁ ἰδικός μας παιδαγωγός, ὁ ἅγιος Θεός Ἰησοῦς, προσφέρει τὸν ἑαυτὸν τοῦ παιδαγωγὸν καθηγεμόνα ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ τὴν παιδαγωγίαν του διετύπωσεν εἰς τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου του Ἰησοῦ. Ἀλλὰ καὶ μολοντί εἰς τοὺς οὐρανούς, αὐτὸς ἐπιστατεῖ καὶ εἰς τὴν μέρφωσιν τῶν παιδαγωγουμένων του ὁ δὲ τῆς πνευματικῆς του παρουσίας καὶ χάριτος.

(ΚΛΗΜΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ)

ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΝ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

ΑΙ «ΜΟΝΤΕΡΝΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΙ». — Ὁ γνωστός ὡς ἀρχηγός τῆς λεγομένης «διαλεκτικῆς θεολογίας, καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βόννης Κάρλος Μπάρτ, εἰς νέαν του ὀμιλίαν ἐπὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς ἀνθρωπότητος, ἐτόνισεν, ὅτι τρία εἶναι τὰ θεοποιηθέντα σήμερον γεωμετρικὰ ἀστρα καὶ ὀδηγοῦν τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν καταστροφὴν: Ὁ κομμουνισμὸς, ὁ ἄκρος ἐθνικισμὸς, ὁ ἀμερικανισμὸς.

Ἄμερικανισμὸς, εἶπεν εἶναι ὁ θεοποιῶν τὴν ὑγίαν, τὴν εὐμάριαν καὶ τὰς ἀπολαύσεις. Περὶ τῶν τριῶν τούτων ἰδεῶν, ἢ μᾶλλον μοντέρνων θρησκειῶν, ζῆ καὶ κινεῖται ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸ πλεῖστον σήμερον. Ἀθλητισμοί, φυσιολατρεῖαι, ὑπερβολικὴ περιποίησης καὶ περιθάλψις τοῦ σώματος διὰ λουτρῶν μικτῶν, διὰ διασκηδάσεων, διὰ ἐκδορῶν ὑγιεινῆς, διὰ τῶν γυμναστικῶν συλλόγων, διὰ χορῶν καὶ γενικῶς διὰ μέσων, τὰ ὅποια παρέχουν «εὐδυστον ζῶν σαρκολατρείας». Δι' αὐτῶν ἔμωσὴ νεότης ἀποτινάσσει πρῶϊμως τὸν σύζυγον τῆς πατρικῆς ἐξουσίας καὶ ἐπιδίδεται εἰς νέας ἐκφύλους καὶ ὑλιστικὰς ἰδέας, δι' αὐτῶν ἢ γυναικα παθεῖ νὰ εἶναι ἐστιὰς τοῦ ἰδίου οἴκου, ὁ γάμος καθήντησε συνάλλαγμα τῆς στιγμῆς, τὸ σχολεῖον δὲν μορφώνει πλέον τὰς καρδίας τῶν μαθητῶν καὶ ἡ ἠθικὴ τήψις μὲ ὅλα τὰ παρεπόμενα τῆς μαστίζει κάθε νοινωγίαν.

Δι' ὅλα αὐτὰ, κατέληξεν, ἐπιβάλλεται νὰ στραφῶμεν καὶ πάλιν πρὸς τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, ἢ ὅποια θὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ζωὴν εἰς τὸν ὀμαλὸν καὶ εἰρηνικὸν ρυθμὸν τῆς, τὸν ρυθμὸν τῆς ἀγάπης, τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος, τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς συγγνώμης, καὶ θὰ λυτρώσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ τὰ κακὰ τοῦ τὸν μαστίζου.

* *

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ κ.κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Εἶνε περιττὸν νὰ τοῖσωμεν πόσους ὄχι πλέον νόπους, ἀλλὰ δαπάνας καὶ μάλιστα εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν οἰκονομικὴν ἐπὶ γῆν ἀπαιτεῖται ἢ ἐκδοσις ἐνὸς περιοδικοῦ. Τὴν μικρὰν ἐτησίαν συνδρομὴν τὴν ἐκ δραχ. 30 τῆς «ΝΕΑΣ ΖΩΗΣ», ποσοῦ ἕξ ὑμῶν θὰ αἰσθανθῇ στετενοχωρίαν ἐὰν τὴν στείλῃς. Τὶ εἶνε 30 δραχ. δι' ἓν ἔτος; Αὐτὸ ἄς συλλογισθῇ κάθε συδρομητῆς μας ὁ ὅποιος ὀφείλει μίαν ἢ περισσοτέρας ἐτησίας συνδρομὰς. Σκεπτόμενος ὅτι διὰ τῶν 30 αὐτῶν δραχμῶν ζητοῦμεν ν' ἀντικρύσωμεν μέρος τῶν δαπανῶν μας, ἄς σπεύσῃ νὰ ἐμβάσῃ τὴν συνδρομὴν τοῦ ἀμέσως, ὡς ἀληθοῦς φίλος τῆς «ΝΕΑΣ ΖΩΗΣ» ἢ δ' ἄλλως ἄς τὴν ἐπιστρέψῃ. Ἐάνένα δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ εἶνε συνδρομητῆς αὐτῆς παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἢ ἂν τελείως δὲν τὸν ἱκανοποιεῖ ἢ ἐκλεκτὴ ὕλη τῆς.

Ἰδιαίτερώς ἀπειθονόμεθα πρὸς τοὺς ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος κ. κ. συνδρομητὰς μας, μὲ τὴν πειράκην νὰ σπεύσουν νὰ στείλουν τὴν συνδρομὴν των.

Ἡ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ